

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLIII • CIJENA: 2 €

SAKRAMENTI
od 12. travnja do 13. svibnja 2026.

Nep. autor,
Sedam sakramenata, XIII. st.

God. XLIII. (2026.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

■ UREDNIKOVA RIJEČ

Sakramenti 1

■ NAŠA TEMA: SAKRAMENTI

Ivica Raguž: O sakramentima kao smiraju duše 2

Zlatko Vlahek: Sakramenti u povijesti i oblikovanju
sakramentalne strukture Crkve 8

Milan Dančuo: Sakramenti:
znakovi Kristove otajstvene prisutnosti 14

■ OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
M. Horvat, D. Pezer, A. Japundžić, D. Patafta, N. Vranješ

Druga vazmena nedjelja 20

Treća vazmena nedjelja 24

Četvrta vazmena nedjelja 28

Peta vazmena nedjelja 32

Šesta vazmena nedjelja 36

■ U DUHU I ISTINI

Sebastijan Golenić: Gospodin je pastir moj 40

Sakramenti

U liturgijskom životu Crkve sakramenti oblikuju prostor i zajednicu govorom znakova u kojima se na osobit način očituje Božja blizina što zahvaća čovjekovu povijest. U jednostavnosti vidljivih elemenata i izgovorenih riječi otvara se dubina otajstva u kojemu Bog daruje samoga sebe. Ono što se prima osjetilima ne zaustavlja se na pojavnosti, već upućuje na stvarnost koja nadilazi vidljivo i dotiče nutrinu, ondje gdje se rađa novi život.

U svijetu naviknutom na mjerljivost i sigurnost opipljivoga, sakramentalni znak može se učiniti skromnim i gotovo neznatnim. No upravo se u toj jednostavnosti razabire tih, nenametljiv i stvaran način Božjega djelovanja. Čovjek je uronjen u ritam svakodnevice i lako izgubi osjetljivost za takvu prisutnost pa sakramentalni čin katkada ostaje na rubu iskustva i prolazi nezamijećen. U liturgijskom činu Krist se daruje kao stvarno i spasenjski prisutan. On nastavlja svoje posredovanje, dotiče čovjeka i u njemu budi svjetlo po kojemu prepoznaje put i nalazi snagu za hod.

U sakramentima se, u jednostavnosti znaka, daruje Božja blizina koja preobražava život. Krist u njima dolazi čovjeku i uvodi ga u zajedništvo s Bogom, a u tom daru Crkva prepoznaje svoje slavlje i postaje ono što jest — Kristovo tijelo. Dar koji vjernik prima ne zadržava se u njemu, nego u tišini prelazi u zajednicu i u njoj dozrijeva u život.

Ta darovana stvarnost, međutim, ne očituje se uvijek u punini iskustva vjere, jer sakramentalni život može ostati na razini izvanjskoga izvršavanja, oblikovan više snagom navike nego živim susretom. Sakramenti se tada primaju bez nutarnjega odaziva pa ono što bi trebalo biti događaj preobrazbe ostaje tek čin koji se obavlja, trenutak koji se prima, ali ne uvijek i živi.

U takvu iskustvu razotkriva se manjak stvarne uključenosti u život vjere, pri čemu znak biva primljen, ali ne uvijek i prepoznat u svojoj punini, što slabi i povezanost sa zajednicom u kojoj sakramenti nalaze svoju puninu, premda oni trajno pozivaju na više od prolaska, na put koji se ne mjeri udaljenošću, nego dubinom susreta, na aktivno udioništvo koje zahvaća cijeloga čovjeka i preobražava njegov život iznutra.

Sakramenti su međusobno povezani i svoj vrhunac imaju u euharistiji, zajedno oblikujući kršćanski život u kojem se uvodi u vjeru, učvršćuje milost, obnavlja zajedništvo i usmjeruje prema poslanju, pri čemu ostaju nerazdvojni od vjere Crkve, jer se u njima riječ i znak sjedinjuju tako da ono što označuju ujedno i ostvaruju, kao stvarna prisutnost spasenja.

U tom se otajstvu očituje istinska narav sakramenata kao mjesta susreta u kojima put vjere poprima svoje lice, dok susret u tišini dozrijeva u život koji se daruje i nenametljivo preobražava čovjekovu nutrinu.

Urednik

O sakramentima kao smiraju duše

IVICA RAGUŽ

Misli na svoje grijehе,
budi u sebi potresen,
raskajan, rastrgan,
bilo zbog svojih, bilo
zbog tuđih grijehа.

1. Kako nas poučavaju sveti oci, malo tko tako moli i tako slavi sakramente, osobito euharistiju, a da uza se nema nekog maloga »crnog« koji ga rastresa. Da, oduvijek je taktika Sotone bila spriječiti ono najvažnije za našu dušu, a to je molitva, bilo osobna, bilo zajednička. Osobito danas, opsjednuti i zagađeni tolikim podražajima vijesti, poruka, slika, događanja, skoro da više nismo ni sposobni nešto sabrano činiti, a kamoli sabrano moliti i slaviti sakramente. Duša nam je bolesna: ona je rastresena. Netko pod molitvom misli što će pojesti, nekoga mori briga oko bolesti, netko misli na zabavu, netko je zlopamtilo pa ne može nego s gorčinom u duši misliti na svojega neprijatelja. Rastreseni smo! Zašto? Odveć smo farizeji, sigurni u sebe, nije nam stalo do Isusa, nema u nama ni suza ni poljubaca kada molimo i kada slavimo euharistiju. Dva su lijeka protiv rastresenosti, te bolesti naše duše. Prvi lijek: sveta krađa i dojenče. Budi kradljivac milosti, zaleti se na molitvu i na euharistijsko slavlje u stavu one žene grješnice. Misli na svoje grijehе, budi u sebi potresen, raskajan, rastrgan, bilo zbog svojih, bilo zbog tuđih grijehа. Baci se do nogu Isusovih, uhvati ga za noge, ma možda samo i za rub njegove haljine, nastoj tako ukrasti njegovu milost. Budući da u Isusovo kraljevstvo ne ćemo ući ako ne postanemo djeca, dođi kao dojenče koje želi sisati dojku Kristove milosti u euharistiji, da ti se duša smiri i upokoji na njegovim grudima. Drugi lijek jest za one savršenije: spremanje za put i poljubac. Moli i tako slavi euharistiju kao da se spremaš na put u nebo. Vrijeme ti se skraćuje, vječnost se bliži, moli kao Izraelci dok napuštaju Egipat, postojano, pažljivo i žurno, u svetoj nestrpljivosti, jedva čekajući svoj izlazak i dolazak Gospodinu. Zašto? Da ga konačno poljubimo usnama svoje duše, jer vapimo: »Poljubi me poljupcem usta svojih.« (Pj 1,1) Kušaj te lijekove i osjetit ćeš odmah njihovu ljekovitost: sabranost.

2. Nakon što smo se nakratko sabrali, sada možemo pristupiti ovom razmatranju o sakramentima koje ne će reći ništa nova, ali će o sakramentima reći možda nešto na nov način. Pavao nas poučava

u Poslanici Rimljanima da je čovjek i nakon grijeha mogao spoznati Boga, »ono nevidljivo njegovo, vječnu njegovu moć i božanstvo«. (*Rim 1,20*) Ako to vrijedi nakon grijeha, koliko je tek čovjek s lakoćom mogao spoznavati Boga po stvorenjima prije grijeha. Bio je sav uronjen u Boga, odjeven haljinom milosti, tako da je Boga spoznao u sebi i u bližnjemu, sebe u Bogu i bližnjega u Bogu te sva stvorenja u Bogu. Nažalost, prvi čovjek nije »iskazao Bogu ni slavu ni zahvalnost« (*Rim 1,21*), poludio je u svojem oholom mozganju te se radije okrenuo stvorenjima protiv Boga. Zašto stvorenjima i zašto bez Boga? Zbog oholosti, zbog »pohote srca« (*Rim 1,24*), da bude moćan u sebi, bez Boga i protiv Boga! Sva su mu stvorenja odjednom prestala biti stvorenja, Bogom stvorena, odnosno prestala su biti »sakramenti«, vidljivi znakovi njegove nevidljive prisutnosti. Stvorenja su postala puke stvari, stvari koje on sada nadmoćno osvaja i kojima grabežljivo vlada. Zato čovjek pohotna srca i danas ne živi sa stvorenjima, sa »sakramentima«, nego živi sa stvarima. I što se više okreće stvarima, tim se manje okreće Bogu, i što više izlazi iz sebe prema stvarima, tim više propada u sebi samom. Zašto propada u sebi? Ovozemaljske stvari,

David Roberts,
Izraelci napuštaju Egipat, 1830.

kojima je danas čovjek opsjednut, ne spašavaju i ne prosvjetljuju. Stvari daju možda zdravlje tijelu, ali zasigurno ne daju zdravlje bolesnoj duši. I tako je čovjek – zbog ohole pohote srca – zamrzio i mrzi »sakramente«. Živi izvan Boga i izvan sebe, živi sa stvarima. Zapleten sobom i stvarima, zapliće i sebe i stvari. Zatrovan u sebi truje i same stvari.

3. No, zbog ljubavi »uznemirena srca i uzavrele utrobe« (*Hoš 8*), Bog nije napustio grješnoga čovjeka. Odvrćao ga uvijek iznova od svijeta stvari i vraćao ga k sebi po sakramentima: dao je izraelskomu narodu zapovijedi i ustanovio je žrtve. I zapovijedi i žrtve, ti starozavjetni sakramenti, trebali su čovjeka podsjetiti na bolest njegove duše, na »pohotu srca«. Još više, čovjek je trebao žrtvama uništavati stvari, a po njima zapravo uništavati samoga sebe, u smislu da ono što on smatra dragocjenim (stvari i sebe) pretvori u žrtvu: da sebe i stvari učini ničicom, da sebe i stvari prinese Bogu, čime potvrđuje da ni on ni stvari ne pripadaju njemu samomu, nego i on i stvari pripadaju Bogu. Na taj je način čovjek trebao ponovno uspostaviti zajedništvo s Bogom, i tako se od rastresenosti u svijetu nanovo sabrano vratiti k sebi. I još, po tim sakramentima čovjeku je svijet prestao biti samo svijet, svijet stvari, te je ponovno postao stvorenje, »sakrament«, vidljivi znak Božje nevidljive prisutnosti. Nažalost, znamo da se i sam izraelski narod uvijek iznova odvrćao od Boga i od njegovih sakramenata k stvarima, stvarima koje je pretvarao u idole. Pa kako i ne bi! Bog zapovijeda žrtve, sakramente, traži umjesto »pohotna srca« ponizno srce: vršenje zapovijedi, molitvu, ljubav prema Bogu i bližnjemu, prekid odnosa sa stvarima (*Šabat*) i odnos s Bogom i s ljudima. Na primjeru izraelskoga naroda shvaćamo zašto i danas mnogi bezbožnici ne podnose sakramente, odnosno zašto i mnogi vjernici tako malo mare za sakramente: sakramenti traže ponizno srce! Naime, sakramenti već u Starom zavjetu, a još više u Novom zavjetu, stavljaju čovjeka u odnos s takvim »stvarima« koje su sakramenti, a to znači da čovjek treba njima pristupati ne da on njima vlada i da oni njemu služe, nego da oni njime vladaju i da on njima služi, ne da on njih sebi podlaže, nego da on bude podložen, spašen i prosvjetljen. Još ćemo se kasnije vratiti toj temi.

4. I koliko god čovjek ludovao u svojim mozganjima, ne može on više ludovati od mozganja Božje ljubavi. Jer, tko je mogao ikad zamisliti da će sam Bog, Božji Sin, toliko poludjeti u svojoj ludoj ljubavi prema čovjeku te će se pomiješati s nama, s našom ljudskom naravi, sjединiti se s nama u svemu, osim u grijehu. On sam postao je Sakrament, Sakrament nad sakramentima, Sakrament koji je i više negoli Sakrament, jer je htio da se s njim sjединimo ne samo po ljubavi, nego i u stvarnosti. Čovjeka pohotna srca na taj je najradikalniji način odlučio ponovno odvratiti od stvari, od svijeta kao takvoga i privući ga k sebi: da ga tako samim sobom i spasi i prosvjetli. Još više, da ga tako spasi i tako prosvjetli te mu podari

Božji Sin [...] postao je Sakrament, Sakrament nad sakramentima, Sakrament koji je i više negoli Sakrament, jer je htio da se s njim sjединimo ne samo po ljubavi, nego i u stvarnosti.

udjela u samoj božanskoj naravi. I ne samo to. Zaboravili smo spomenuti da je oholi čovjek pohotna srca s prvim grijehom odbacio vjeru i izabrao razum. Prije grijeha čovjek je trebao živjeti u vjeri s Bogom, spoznavati Boga u vjeri i vršeći zapovijedi u vjeri – Bog ne daje objašnjenje za zapovijed »sa stabla spoznaj da nisi jeo« (Post 2,17) – kako bi u poslušnosti vjere došao do punine spoznanje bez vjere. Nažalost, čovjek izabire neposlušnost razuma protiv poslušnosti vjere. Čovjek postaje racionalist, »mozgalica«, mozganjem se osjeća moćnim, oslanja se samo na svoj razum. Čovjek postaje, ako to tako smijemo reći, »zapadnjak«: vrhunska mozgalica, racionalist. Pritom zaboravlja taj isti čovjek da, kada tako razumno bez Boga živi, da živi nerazumno te mu se uvijek iznova događa sljedeće: »Čovjek koji nerazumno živi sličan je stoci koja ugiba.« (Ps 49,14) Stoga je Sin Božji uzeo ljudsku narav, postao je Sakrament da čovjeka, mozgalicu i racionalista, ponovno učini vjernikom, da se čovjek ponovno počne oslanjati na ono što nadilazi njegove misli i njegove osjete, da vjerom u vidljivom prepoznaje Nevidljivoga, da mu po vjeri stvari postanu sakramenti.

5. Najradije bismo se još zadržali na čudesnom utjelovljenju našega Spasitelja, ali ovdje nam je dužnost da odmah prijeđemo njegovim sakramentima. I sakramenti nisu ništa drugo doli znakovi njegove lude ljubavi prema nama, njegove silovite žudnje za nama. Budući da su to njegovi znakovi, tko ne voli sakramente, ne voli ni njega, ne voli utjelovljenje! Ne znam kako će mi biti nakon što jednoga dana jedna moja prijateljska duša otiđe s ovoga svijeta, ali sam siguran da će sva mjesta, koja je ona dotaknula i svojom rukom »ustanovila«, postati »sakramenti«, svetišta: ni sada, a ni tada, svijet nikada ne će biti samo svijet, stvari nikada samo stvari, nego uvijek »sakramenti« njezine prisutnosti. I ne samo to. Njezina mjesta, njezine stvari postaju važnije od svih stvari ovoga svijeta, pa i od samoga svijeta. Ako to vrijedi za prijateljstvo s ljudima, koliko tek vrijedi za prijateljstvo s božanskim Prijateljem, Isusom Kristom, samim Bogom koji je postao čovjekom i koji nam u ovom svijetu daje i dalje samoga sebe, u svetim stvarima, u sakramentima, napose u euharistiji. E da, spram sakramenata svijet prestaje postojati! Spram sakramentalnih stvari, spram stvari u kojima je sam Bog i u kojima sam Bog djeluje, sve stvari ovoga svijeta postaju krajnje sporedne i nevažne. Spram sakramenata Nobelova je nagrada sporedna, doktorat iz nuklearne fizike, medijska slava, sportski uspjeh, zdravlje tijela, lijepo lice i lijepo tijelo, tašti okviri naočala i moćna obuća, sve je to jedno veliko ništa! Sve to veliko tako je maleno spram tako Velikoga u malenom. Zato vjernik radije želi ponizno utisnuti zube svoje duše u sakramente, u Isusa Krista, negoli u sve stvari ovoga

Carl Poellath, *Stablo spoznaje*, 1886.

Spram sakramentalnih stvari, spram stvari u kojima je sam Bog i u kojima sam Bog djeluje, sve stvari ovoga svijeta postaju krajnje sporedne i nevažne. Spram sakramenata Nobelova je nagrada sporedna, doktorat iz nuklearne fizike, medijska slava, sportski uspjeh, zdravlje tijela, lijepo lice i lijepo tijelo, tašti okviri naočala i moćna obuća, sve je to jedno veliko ništa!

Lucien Bégule, Sv. Irenej Lyonski
(vitraj u crkvi sv. Ireneja u Lyonu),
1901.

svijeta, radije se želi s Kristom sjediniti i nasititi se njime, negoli svim stvarima ovoga svijeta.

6. Sada nam postaju još jasnija prethodna promišljanja. Rekosmo da oholi čovjek, čovjek pohotna srca, radije izabire svijet umjesto Boga, radije stvari umjesto sakramenata. Stoga Bog, da bi izljuje čovjeka od oholosti, radije postaje Malenim, Isusom Kristom, da čovjeka pouči ne samo poniznosti, nego da ga pouči da je Bog u sebi samom Maleni Bog, ponizni Bog. Stoga Isus ustanovljuje sakramente kao posve malene stvari, jedva primjetne i, za ljude ovoga svijeta, krajnje beznačajne znakove. Da, želi čovjeka po sakramentima poučiti poniznosti: da se podloži tim krajnje beznačajnim stvarima, tim jednostavnim znakovima bez sjaja (voda, kruh, vino, ulje, privola, polaganje ruku) i da upravo, da, upravo tu (!) traži spasenje i prosvjetljenje, da upravo tu, da, upravo tu (!) postaje istinski čovjek, a ne stoka koja, razumno živeći bez vjere, nerazumno ugiba. Mučno je to za ohola čovjeka, ali i za ohola kršćanina, dakle, za svakog onoga koji je naučio vladati stvarima, koji je naučio samo na velike i uzvišene stvari, stvari sa sjajem, zahvaljujući kojima se on osjeća moćnim. Zato takav čovjek, čovjek »tvrd šije« (Izl 32, 9), mrzi sakramente, ne mari za njih. Ili, kad slavi sakramente, izgleda kao pokisla kokoš, izgubljen u vremenu i prostoru. Navikao je na moć sjaja, a ovdje treba biti nemoćan među jednostavnim stvarima bez sjaja. Treba u tim malenim stvarima bez sjaja, sakramentima, tražiti Sjajnoga, Velikoga, Boga. I ne samo to. Takav oholi čovjek uživa u stvarima jer ga one ne podsjećaju da je bolestan, da treba prosvjetljenje. Sakramenti pak podsjećaju ga da je bolestan, da je grješan, da ga stvari ne mogu spasiti, da on ni samoga sebe ne može spasiti, a kamoli da može doći do prosvjetljenja, do spoznaje samoga Boga. A čovjek postaje istinski čovjek samo ako spoznaje Boga, jer čovjek istinski živi samo ako gleda, spoznaje Boga (sv. Irenej Lyonski).

7. Dakle, sakramenti nas poučavaju poniznosti. Tko ne voli, ne mari ili je nemaran u slavljenju sakramenata (rastresenost, tromost, bezosjećajnost), ohol je. Stoga pobožnost prema Isusu Kristu ostaje istinska, a to znači ponizna samo ako ljubimo sakramente. Ali vrijedi i obratno, poniznost će ostati pobožna samo ako ljubimo sakramente. Fućkaš takvu pobožnost koja nije sakramentalna, ona je uvijek ohola. I fućkaš takvu poniznost koja nije sakramentalna. Zašto i ovo drugo? Što ti vrijedi biti ponizan, ako u toj poniznosti ne voliš sakramente Isusa Krista, sakramente kojima te on spasonosno liječi i blagotvorno prosvjetljuje, daje ti udjela u svom božanskom životu. Zato su ohole sve one pobožnosti, duhovnosti,

koje nisu ponizno sakramentalne, tj. one koje preziru, ne mare ili koje nemaju sakramente, osobito euharistiju. Ali su ohole i sve one poniznosti koje nisu pobožno sakramentalne, po kojima čovjek i dalje puže po ovoj zemlji, samodostatno zatvoren u sebe, bez Boga. Nadalje, ako je već u Starom zavjetu čovjek mozgalica, racionalist, trebao biti izliječen vjerom koja se ostvarivala u vršenju zapovijedi i žrtava, koliko to tek vrijedi za sakramente Novoga zavjeta, za sakramente Isusa Krista. Sakramenti se mogu prihvatiti samo vjerom. To znači da, samo ako se vjeruje u Isusa Krista, ako se vjeruje njegovim božanskim riječima, stvar prestaje biti samo stvar, stvar postaje sakramentom. U tom smislu svaki put kada kršćanin slavi sakramente, napose euharistiju, on slavi samu vjeru, odnosno on uvijek iznova spoznaje sebe kao vjernika, da je divno imati duhovne oči koje u vidljivom vide Nevidljivoga, koje u vidljivom sakramentu traže Nevidljivoga i žude za poljupcem Nevidljivoga. Čovjek se tako u sakramentima liječi od sebe samoga, od svojega poludjelog razuma, od njegova mozganja, i počinje počivati u vjeri, spašen i prosvijetljen Kristom. To vrijedi osobito za današnjega čovjeka koji je bolestan, između ostaloga, upravo zbog odveć razuma, od prevelika mozganja.

8. Bez sakramenata, dakle, čovjek, prestaje biti čovjek vjere, gubi duhovne oči, ostaje materijalist, a svijet promatra samo kao stvari na koje nasrće i u koje se zapliće, i tako biva izvan sebe, bez Boga i bez samoga sebe. Ili, drukčije rečeno, bez sakramenata, kako je to osobito danas vidljivo, osuđuje sebe na rad i na zabavu. Maska mi je riječ »vikend«, ili kada mi netko zaželi »ugodan kraj tjedna«. Ti ljudi, ti kršćani »vikendaši«, zapravo su nesakramentalni ljudi, ljudi koji žive samo za rad i za zabavu. I kod rada i kod zabave oni su samo kod stvari, gdje čovjek zaboravlja i Boga, i samoga sebe. Sakramenti pak oslobađaju čovjeka od te nesretne mijene: i od bijede rada i od bijede zabave. Oni podsjećaju čovjeka da postoji i jedan drukčiji način ophođenja sa stvarima ovoga svijeta, onkraj rada i onkraj zabave, a to je da se on po sakramentima, svetim stvarima uzdiže k Bogu, da po njima prima lijek za svoju dušu, da po njima napreduje u krjeposnu životu, da po njima shvaća da je ponizno obličje sakramenata očitiji i jasniji dokaz same Istine, poniznoga Boga, Isusa Krista, da po njima čovjek bježi i od svijeta i od sebe samoga k Bogu, da mu jedino po njima i rad i zabava mogu biti blagoslovljeni, i da mu, konačno, i sav svijet po njima postaje sakrament te može klicati: »Ma koliko da dodamo, ne bismo završili; jednom riječju: 'On je sve!'« (*Sir* 43,27) Taj usklik odzvanja i u srcu pisca ovih redaka. Jer, koliko god bi dodavao o sakramentima, ne bi nikada završio. Zato će on sada završiti i još samo pozvati čitatelja: »Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin.« (*Pis* 34,9) Jer, tko kuša, taj tek pravo zna koji je najdivniji plod svakoga sakramenta: smiraj duše, nalik onoj ljetnoj morskoj bonaci, o zalazu sunca... ■

Bez sakramenata, dakle, čovjek, prestaje biti čovjek vjere, gubi duhovne oči, ostaje materijalist, a svijet promatra samo kao stvari na koje nasrće i u koje se zapliće, i tako biva izvan sebe, bez Boga i bez samoga sebe. Ili, drukčije rečeno, bez sakramenata, kako je to osobito danas vidljivo, osuđuje sebe na rad i na zabavu.

Sakramenti u povijesti i oblikovanju sakramentalne strukture Crkve

ZLATKO VLAHEK

[...] sakramenti ne stoje kao zasebni, pojedinačni liturgijski čini, nego tvore povezanu cjelinu koja oblikuje kršćanski život. Oni prate vjernika od početka njegova puta vjere te ga uvode u zajedništvo s Bogom i s crkvenom zajednicom, očitujući dinamiku Kristova djelovanja u povijesti.

Drugi vatikanski koncil u konstituciji o liturgiji *Sacrosanctum Concilium* naglašava da je Krist svoje djelo spasenja ostvario osobito po vazmenom otajstvu svoje muke, uskrsnuća i proslave te da to djelo nastavlja u životu Crkve, osobito u liturgijskom slavlju. U liturgiji se ostvaruje Kristovo svećeničko djelo, jer je on sam prisutan u svojoj Crkvi kada ona slavi sveta otajstva, osobito u sakramentima (SC 7). Sakramenti su stoga povezani s poslanjem Crkve koja u liturgijskom slavlju nastavlja Kristovo svećeničko djelo.

U tom svjetlu sakramenti zauzimaju važno mjesto u liturgijskom životu Crkve. Oni nisu tek obredi koji prate pojedine trenutke ljudskoga života, nego događaji u kojima se uprisutnjuje Kristovo djelo spasenja. U sakramentalnom slavlju Crkva ne ostaje na povijesnom spomenu Kristovog vazma, nego u njoj stvarno sudjeluje, omogućujući vjernicima da budu dionici milosti koja iz nje proizlazi.

Sakramentalni život Crkve stoga je nerazdvojivo povezan s Kristovim djelom spasenja. Iz njegova utjelovljenja, života, smrti i uskrsnuća proizlazi cjelokupna sakramentalna ekonomija. Sakramenti su vidljivi znakovi po kojima uskrsli Krist nastavlja djelovati u svojoj Crkvi i po kojima vjernici sudjeluju u njegovu spasenjskom djelu. Istodobno, sakramenti ne stoje kao zasebni, pojedinačni liturgijski čini, nego tvore povezanu cjelinu koja oblikuje kršćanski život. Oni prate vjernika od početka njegova puta vjere te ga uvode u zajedništvo s Bogom i s crkvenom zajednicom, očitujući dinamiku Kristova djelovanja u povijesti.

1. Povijesni razvoj sakramenata

Razumijevanje sakramenata nije nastalo odjednom, nego se postupno oblikovalo kroz povijest. U najranijim stoljećima kršćanstva sakramentalni život bio je sastavni dio života zajednice, iako još nije postojao razvijen sustavni teološki govor. Sakramenti su prije svega bili življena liturgijska stvarnost u kojoj se prepoznavalo djelovanje uskrsloga Krista.

Razdoblje crkvenih otaca (II. – IV. stoljeće)

U razdoblju crkvenih otaca sakramenti se ne promatraju prvenstveno teorijski, nego kao dio liturgijskog života zajednice. Krštenje i euharistija zauzimaju temeljno mjesto, jer po njima vjernici ulaze u zajedništvo s Kristom i postaju dionici njegova vazmenog otajstva.

Krštenje se shvaća kao sudjelovanje u Kristovoj smrti i uskrsnuću te kao početak novoga života u Kristu. Apostol Pavao govori o krštenju kao o uranjanju u Kristovu smrt kako bi vjernici mogli živjeti novim životom (usp. *Rim* 6,3-4), što će snažno obilježiti patrističku teologiju. Euharistija istodobno predstavlja središte liturgijskog života zajednice. U njezinu slavlju Crkva naviješta Kristovu smrt i slavi njegovo uskrsnuće, a vjernici ostvaruju najdublje zajedništvo s njime i međusobno.

Teološko promišljanje sakramenata razvija se osobito u mistagoškim katehezama (mistagogija – uvođenje u otajstva) namijenjenima novokršćenicima. Nakon vazmenoga bdijenja, u kojem su primili sakramente kršćanske inicijacije (krštenje, potvrdu i euharistiju), tumači im se značenje obreda koje su proslavili. Ćiril Jeruzalemski pritom naglašava da sakramentalni znakovi nisu samo simboli, nego stvarnost u kojoj vjernici postaju dionici Kristova vazmenog otajstva (*Mistagoške kateheze*, II, 4). U zapadnoj tradiciji snažan utjecaj ima misao svetoga Augustina, koji sakrament opisuje kao vidljivi znak nevidljive milosti (*signum visibile gratiae invisibilis*), ističući da se u sakramentalnom znaku ostvaruje susret vidljivoga i nevidljivoga djelovanja Božje milosti (*In Ioannis Evangelium tractatus*, 80, 3). U patrističkom razdoblju tako jasno dolazi do izražaja liturgijski karakter sakramenata. Oni nisu odvojeni od liturgije, nego su njezin sastavni dio, iz kojega će se postupno razviti i kasnija sustavna teologija sakramenata.

Rani i visoki srednji vijek (VI. – IX. stoljeće)

Nakon patrističkoga razdoblja sakramentalni život Crkve ulazi u razdoblje postupne stabilizacije liturgijskog života. Iako razumijevanje sakramenata i dalje ostaje ukorijenjeno u iskustvu liturgijskog slavljenja, počinju se jasnije oblikovati i prva sustavnija teološka promišljanja o njihovoj naravi i djelovanju. U ranome srednjem vijeku liturgija zapadne Crkve prolazi kroz proces ujednačavanja i oblikovanja liturgijskih knjiga. Različite lokalne tradicije postupno se povezuju, osobito u karolinškom razdoblju, kada se kroz crkvene reforme nastoji učvrstiti jedinstvo liturgijskog života. Karolinška reforma imala je znatan utjecaj i na sakramentalnu praksu. Nastaju liturgijske knjige koje donose uređenije oblike slavlja krštenja, euharistije, pokore i drugih obreda. Ti tekstovi postaju važan izvor teološkog promišljanja, jer u njima Crkva izražava svoje razumijevanje sakramenata. Istodobno se postupno

Karolinška reforma imala je znatan utjecaj i na sakramentalnu praksu. Nastaju liturgijske knjige koje donose uređenije oblike slavlja krštenja, euharistije, pokore i drugih obreda. Ti tekstovi postaju važan izvor teološkog promišljanja, jer u njima Crkva izražava svoje razumijevanje sakramenata.

Nep. autor, *Petar Lombardski*, XV. st.

razvija i preciznija terminologija. Izraz *sacramentum* i dalje ima široko značenje, ali se sve jasnije prepoznaje posebno mjesto određenih liturgijskih slavlja u životu Crkve. Krštenje i euharistija ostaju temelji kršćanskoga života, dok se postupno oblikuju i drugi sakramentalni obredi. Teološka promišljanja sve više naglašavaju djelotvornost sakramenata: oni nisu samo spomen Kristova djela, nego mjesta u kojima Bog djeluje u životu vjernika i izgrađuje zajedništvo Crkve. Ovo razdoblje predstavlja prijelaz između patrističkoga iskustva i kasnije skolastičke sakramentologije, u kojemu se liturgijska praksa i teološko promišljanje sve snažnije prožimaju.

Utvrđivanje broja sedam sakramenata u XII. stoljeću

U XII. stoljeću zapadna teologija sustavnije promišlja narav i broj sakramenata. Iako su sakramentalni obredi već dugo prisutni u životu Crkve, sada se jasnije oblikuje svijest o njima kao međusobno povezanoj cjelini liturgijskih slavlja. Razvoj srednjovjekovnih teoloških škola potiče potrebu za preciznijim određivanjem sakramentalne stvarnosti. Teolozi nastoje razjasniti način na koji sakramenti posreduju milost te kako se razlikuju od drugih svetih znakova. U tom se kontekstu oblikuje nauka o sedam sakramenata.

Ključnu ulogu ima Petar Lombardski (†1160.), koji u djelu *Sententiae* donosi popis sedam sakramenata: krštenje, potvrdu, euharistiju, pokoru, bolesničko pomazanje, sveti red i ženidbu. Ta podjela postaje općeprihvaćena u zapadnoj teološkoj tradiciji. Daljnje produbljenje donosi sveti Toma Akvinski, koji sakramente tumači kao znakove koji ne samo da označuju milost nego je i djelotvorno posreduju, naglašavajući povezanost između znaka i Božjega djelovanja (*Summa Theologiae*, III, q. 60, a. 2).

Srednjovjekovna teologija tako jasnije ističe odnos između Krista i sakramenata: Krist je izvor milosti, a sakramenti su znakovi po kojima se ona priopćuje u životu Crkve. Ovaj razvoj ne predstavlja prekid s ranijom tradicijom, nego njezino produbljevanje. Ono što je Crkva živjela u liturgiji sada dobiva sustavniji teološki izražaj, čime se postavljaju temelji za kasnije dogmatsko oblikovanje sakramentalne doktrine.

2. Ustanovljenje (institucija) sakramenata

Nakon što je srednjovjekovna teologija jasnije odredila broj sakramenata, teološka se promišljanja usredotočuju na pitanje njihova izvora i ustanovljenja. Crkvena tradicija od najranijih vremena ispovijeda da sakramenti imaju svoje ishodište u Kristu, jer proizlaze iz njegovoga spasenjskog djelovanja u povijesti. To je uvjerenje dobilo jasno dogmatsko oblikovanje na Tridentском saboru, koji potvrđuje da je Isus Krist ustanovio sakramente

Novoga zavjeta te ih povjerio Crkvi kao trajne znakove milosti u njezinu liturgijskom životu (*Concilium Tridentinum*, Sessio VII, can. 1).

Istodobno, ustanovljenje sakramenata ne može se svesti na usko povijesno tumačenje prema kojem bi svaki sakrament bio određen jednim pojedinačnim Kristovim činom u današnjem obliku. Sakramentalna slavlja razvijala su se postupno u životu Crkve koja je u liturgiji prepoznava i tumačila Kristovo spasenjsko djelovanje. U tom smislu ustanovljenje sakramenata razumije se u povezanosti s Kristovim vazmenim otajstvom i iskustvom prve Crkve. Sakramenti su znakovi u kojima se to djelovanje nastavlja te po kojima vjernici sudjeluju u milosti njegova vazmenog misterija. Tridentski sabor pritom naglašava njihovu djelotvornost: sakramenti ne samo da označuju milost nego je i stvarno posreduju onima koji ih primaju s vjerom (Sessio VII, can. 6-8). Time se potvrđuje njihova trajna uloga u životu Crkve kao sredstava po kojima se dar spasenja priopćuje vjernicima.

Suvremena sakramentologija ovu perspektivu produbljuje naglašavajući povezanost Krista i Crkve. Teolog Andrea Bozzolo ističe da se ustanovljenje sakramenata može razumjeti upravo u toj povezanosti: Krist je izvor milosti, a Crkva prostor njezina sakramentalnog priopćavanja (*La teologia sacramentaria dopo Rahner*, str. 147-149). Sakramenti se stoga ne mogu promatrati izvan zajednice koja ih slavi. Oni su liturgijski čini Crkve u kojima zajednica izražava svoju vjeru i sudjeluje u daru spasenja te na taj način ostvaruje svoje poslanje u povijesti.

3. Sakramentalni organizam

Sakramenti tvore međusobno povezanu cjelinu koja prati i oblikuje čitav kršćanski život. Upravo zbog te unutarnje povezanosti teologija govori o sakramentalnom organizmu, naglašavajući da svaki sakrament ima svoje posebno mjesto u životu vjernika i u izgradnji crkvene zajednice. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium* podsjeća da je liturgija vrhunac prema kojemu teži djelovanje Crkve i ujedno izvor iz kojega proizlazi sva njezina snaga (SC 10). Sakramenti su stoga nerazdvojivo povezani s liturgijskim životom Crkve, jer upravo u liturgijskom slavlju vjernici sudjeluju u Kristovu spasenjskom djelu i primaju milost koja proizlazi iz njegova vazmenog otajstva. Unutar toga sakramentalnog organizma pojedini sakramenti imaju različite uloge u životu vjernika. Teološka

Antonio del Castillo y Saavedra,
Sv. Toma Akvinski, 1649.

Sakramenti su znakovi
u kojima Crkva kroz
liturgijsko slavlje
sudjeluje u plodovima
Kristova vazmenog djela.

tradicija često ih promatra u okviru triju temeljnih skupina koje prate različite dimenzije kršćanskoga života.

Prvu skupinu čine sakramenti kršćanske inicijacije: krštenje, potvrda i euharistija. Ovi sakramenti uvode čovjeka u život Crkve i omogućuju mu sudjelovanje u Kristovu otajstvu. Krštenje predstavlja početak novoga života u Kristu, potvrda učvršćuje dar Duha Svetoga, dok euharistija predstavlja trajno slavlje Kristova vazmenog otajstva u zajednici vjernika.

Drugu skupinu čine sakramenti ozdravljenja: pokora i bolesničko pomazanje. Oni izražavaju Božje milosrđe i podsjećaju da kršćanski život nije statičan nego put obraćenja i obnove. U njima Crkva naviješta Božje praštanje i pomaže vjernicima da ponovno uspostave zajedništvo s Bogom.

Treću skupinu čine sakramenti služenja i poslanja: sveti red i ženidba. Ovi sakramenti usmjereni su na izgradnju zajednice i na ostvarivanje poslanja Crkve u svijetu. Oni podsjećaju da kršćanski život nije usmjeren samo na osobno posvećenje, nego i na služenje drugima i izgradnju crkvene zajednice.

U tom se svjetlu sakramentalni život Crkve može promatrati kao organska cjelina u kojoj sakramenti prate vjernika kroz različite etape njegova života. Oni uvode u zajedništvo s Kristom, obnavljaju to zajedništvo kada je narušeno te osposobljavaju vjernike za život i poslanje u Crkvi i svijetu. Sakramentalni organizam tako pokazuje kako se Kristovo spasenjsko djelovanje ostvaruje u konkretnom životu Crkve. U sakramentalnom slavlju vjernici ne samo da primaju milost, nego se istodobno izgrađuje i zajedništvo Crkve kao naroda Božjega.

4. Utemeljenost sakramenata u pashalnom misteriju

Razumijevanje sakramenata u kršćanskoj teologiji nerazdvojivo je povezano s Kristovim vazmenim otajstvom. Kristova muka, smrt i uskrsnuće ne predstavljaju samo povijesni događaj u kojem je ostvareno otkupljenje čovjeka, nego temelj iz kojega proizlazi i sakramentalni život Crkve. Sakramenti su znakovi u kojima Crkva kroz liturgijsko slavlje sudjeluje u plodovima Kristova vazmenog djela. Konstitucija *Sacrosanctum Concilium* naglašava da je Krist svojim vazmenim otajstvom ostvario djelo spasenja ljudi te da se to djelo nastavlja u liturgiji Crkve (SC 5). Upravo u liturgijskom slavlju sakramenata Crkva ulazi u dinamiku tog otajstva, jer sakramenti nisu samo obredi koji prate život vjernika, nego simbolični izričaji po kojima se ostvaruje sudjelovanje u Kristovu spasenjskom djelu. Ova povezanost osobito je vidljiva u sakramentima kršćanske inicijacije. Krštenje se od najranijih vremena shvaća kao sudjelovanje u Kristovoj smrti i uskrsnuću, dok euharistija označava trajno slavlje Kristova vazmenog otajstva u životu Crkve. Na taj način sakramentalni život vjernika postaje trajno sudjelovanje u stvarnosti koja proizlazi iz Kristova vazmenog otajstva.

Luca della Robbia, *Uskrsnuće*, 1440.

Svi sakramenti, premda različiti po svojoj svrsi i strukturi, povezani su s istim otajstvom spasenja. U svakom od njih Crkva na poseban način sudjeluje u plodovima Kristova vazmenog djela: u krštenju se rađa novi život, u euharistiji se obnavlja zajedništvo s Kristom, dok drugi sakramenti prate vjernika na njegovu putu vjere i sudjelovanja u životu Crkve. Stoga se liturgijsko slavlje sakramenata može razumjeti kao način na koji Crkva sudjeluje u otajstvu Kristova vazma. U njima se ostvaruje susret između spasenjskog djela koje je Krist ostvario jednom zauvijek i života vjernika koji kroz sakramentalno slavlje ulaze u njegovu preobražavajuću snagu.

Zaključak

Povijesni razvoj sakramentalne teologije pokazuje kako se razumijevanje sakramenata postupno oblikovalo u susretu liturgijskog iskustva i teološkoga promišljanja. Od prvih stoljeća kršćanstva, preko srednjovjekovnog promišljanja pa do koncilskih definicija, Crkva je nastojala sve jasnije izraziti njihovo mjesto u životu vjernika. Sakramenti nisu nastali kao plod apstraktnih teoretskih promišljanja, nego su izrasli iz liturgijskog života u kojem se prepoznavalo djelovanje uskrsloga Krista. Srednjovjekovna teologija pridonijela je njihovu sustavnijem razumijevanju, dok je Tridentski sabor dao konačno dogmatsko oblikovanje nauku o sakramentima kao djelotvornim znakovima milosti. Promišljanje o njihovu ustanovljenju potvrđuje njihovu ukorijenjenost u Kristovu spasenjskom djelu i životu Crkve. U sakramentalnim slavljinama vjernici primaju dar milosti i bivaju uključeni u život koji proizlazi iz Kristove smrti i uskrsnuća. Sakramentalni život Crkve tako se očituje kao trajno sudjelovanje u Kristovu vazmenom otajstvu, u kojemu se dar spasenja prima i živi u konkretnom životu vjernika. ■

U sakramentalnim slavljinama vjernici primaju dar milosti i bivaju uključeni u život koji proizlazi iz Kristove smrti i uskrsnuća. Sakramentalni život Crkve tako se očituje kao trajno sudjelovanje u Kristovu vazmenom otajstvu [...]

Sakramenti: znakovi Kristove otajstvene prisutnosti

MILAN DANČUO

Prema klasičnom i poznatom pojašnjenju sakramenti se promatraju kao vidljivi znakovi nevidljive Božje milosti i ljubavi. Zapadna tradicija ustalila je broj sakramenata na sedam, a najčešće se dijele u tri različite skupine: sakramenti kršćanske inicijacije (krštenje, potvrda ili krizma i euharistija), sakramenti duhovnog ozdravljenja (pokora i bolesničko pomazanje) i sakramenti kršćanskog poziva i poslanja (sveti red i ženidba). Sav se liturgijski život Crkve temelji na slavlju euharistije i na slavljinama ostalih sakramenata. Svi su sakramenti upravljani prema euharistiji kao svojem središtu koje izgrađuje Crkvu kao Kristovo otajstveno tijelo. Uz euharistiju, tradicija ubraja u *sacramenta maiora* i krštenje jer su na poseban način djelatni znakovi Kristova prijelaza iz smrti u život. Jedna od temeljnih karakteristika sakramenata jest da su oni slavje cijele Crkve koja je sama otajstvo jedinstva, ali pojedine vjernike dosežu na različite načine. Sakramenti stoga nisu privatni čini niti se »podjeljuju« u smislu nekog administrativnog čina, nego se »slave« u kontekstu cijele kršćanske zajednice. U ovim razmišljanjima polazimo od Katekizma Katoličke Crkve i osnovnih naglasaka liturgijske teologije koji govore o sakramentima iz doktrinarnog gledišta, pojašnjavaju ih pod vidom slavlja i ističu ono što je vlastito svakom pojedinačno.

Nicolas Poussin, *Ženidba*, 1637. – 1640.

Krist – izvor sakramenata

Prema dugoj tradiciji Crkve smatra se da su svi sakramenti ustanovljeni od Isusa Krista. Isus ih nije ustanovio ili utemeljio u institucionalnom smislu, nego su njegove riječi i djela za vrijeme zemaljskog života i javnog djelovanja imali spasenjsko značenje. Naviještali su i pripremali sve ono što će Isus predati svojim učenicima kada se ispuni Božji plan spase-nja po Kristovoj smrti i uskrsnuću. Otajstva Kristova života temelj su takve iste spasenjske snage koja se aktualizira i uvremenjuje

u sakramentima. Ono što je bilo vidljivo u Kristu u povijesno-spasenjskom smislu postaje otajstveno vidljivo u sakramentima koji imaju jednaku spasenjsku djelotvornost za vjernike koji ih slave u vlastitoj životnoj stvarnosti. Sakramenti se u tom smislu shvaćaju kao nastavak povijesti spasenja i kao ostvarivanje novog i vječnog saveza. Oni su izvor milosti koji proistječe iz uvijek živog i oživljujućeg Kristova tijela i postaju otajstveni darovi Duha Svetoga koji djeluje u životu Crkve. U teološkoj misli sakramenti se promatraju kao mjesto, vrijeme i način na koji se u prolaznostima ovoga svijeta na najizvrsniji način doživljava otajstveni susret s osobom Isusa Krista. Kao vidljivi znakovi nevidljivoga spasenjskog događanja sakramenti u dinamici liturgijskog slavlja posreduju Božje spasenje, posadašnjuju Kristovo povijesno djelo otkupljenja i uvode u zajedništvo Kristova otajstvena tijela.

Sakramenti – slavlja cijele Crkve

Crkva je kroz povijest prepoznala bogatstvo primljeno od Krista te je kršćanska tradicija na Zapadu kroz vrijeme pomnije odredila broj sakramenata i način njihova slavljenja. Sakramenti su slavlja cijele Crkve u dvostrukom značenju: slave se »po njoj« i slave se »za nju«. Sakramenti se slave »po Crkvi« time što je ona sama sakrament djelovanja Krista koji je u njoj otajstveno prisutan zahvaljujući djelovanju Duha Svetoga. S druge strane, sakramenti se slave »za Crkvu« jer upravo sakramenti čine Crkvu i omogućuju joj da se ostvaruje i živi kao zajednica vjernika. Danas se nerijetko primanje sakramenata doživljava kao pojedinačno ili privatno slavlje za koje vjernik donosi osobnu odluku te ih i promatra kroz osobne milosti koje prima u sakramentu. Međutim, čak i kada vjernik pojedinačno prima sakrament, u to slavlje je uključena cijela Crkva kao otajstveno tijelo jer time i sama Crkva postaje sakrament jedinstva. Stoga se i sakramenti ne podjeljuju pojedincima, nego imaju eklezijalni karakter i postaju slavlje cijele kršćanske zajednice.

U pastoralnoj praksi može se govoriti o krizi pojedinih sakramenata iz razloga što se ne doživljavaju kao slavlja cijele Crkve, nego kao tradicionalni obredi vezani uz različite životne etape bez dubljeg značenja za život vjernika. Slavlje euharistije naj snažniji je izraz zajedništva u kršćanskoj zajednici pa su svi sakramenti usmjereni prema euharistiji kao njihovom središtu. Krštenje je primjerice temelj i preduvjet za slavlje euharistije te je usmjereno na njezino prihvaćanje. Potvrda usavršuje vjernika za angažirano

Nicolas Poussin, *Sveti red*, 1630.

[...] kada vjernik pojedinačno prima sakrament, u to slavlje je uključena cijela Crkva kao otajstveno tijelo jer time i sama Crkva postaje sakrament jedinstva.

Pietro Longhi, *Krštenje*, 1755.

U krštenju vjera Crkve prethodi vjeri vjernikā koji su pozvani prionuti uz nju. Svaki puta kada Crkva slavi sakramente, ispovijeda vjeru primljenu od apostola.

poslanje u Crkvi i za razumijevanje istinskog značenja euharistije. Pokora i bolesničko pomažanje pripremaju vjernika da može dostojno slaviti i primiti euharistiju. Ženidba izražava kao simbol ujedinjenje Krista sa svojom Crkvom koje se odvija na najsavršeniji način u slavlju euharistije. Na kraju, sakrament svetog reda usmjeren je prema euharistiji po osobi predsjedatelja. Iako su upućeni prema slavlju euharistije, i ostali sakramenti također postaju izvorima Božje milosti.

Sakramenti – slavlja vjere i spasenja

Sakramenti podjeljuju milosti koje označuju: djelotvorni su jer u njima i kroz njih djeluje sam Krist. Sakramenti djeluju *ex opere operato*, samim time što je čin izvršen, odnosno snagom Kristova otajstvenog djela spasenja, povijesno ostvarenog jednom zauvijek. Sakramenti ne

udjelotvoruju milosti služiteljem koji ga podjeljuje niti vjernikom koji ga prima, nego Božjom spasenjskom moći. S druge strane, plodovi sakramenta ovise o vjeri i o raspoloženju primatelja. U tradiciji Crkve sakramenti se stoga promatraju kao slavlja vjere i slavlja koja su nužna za spasenje. Kao slavlja vjere hrane, jačaju i izražavaju vjeru Crkve i pojedinih vjernika. Krist je poslao svoje učenike da u njegovo ime propovijedaju obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima (usp. *Lk* 24,47). U evangelizacijsko i misijsko poslanje od samih početaka Crkve uključeno je i krštenje. Slavlje krštenja pripravlja se Božjom riječju i vjerom koja je prihvaćanje naviještene riječi. U krštenju vjera Crkve prethodi vjeri vjernikā koji su pozvani prionuti uz nju. Svaki puta kada Crkva slavi sakramente, ispovijeda vjeru primljenu od apostola.

Sakramenti su kao nastavak povijesti spasenja nužni za spasenje. Vjernici koji ih slave mogu duhovno ozdraviti i biti preobraženi darom Duha Svetoga, a plod sakramentalnog života je sjedinjenje s proslavljenim Kristom. Između početaka spasenja koje je započelo Kristovim vazmenim otajstvom i dovršetka spasenja na kraju povijesti i vremena sakramenti su aktualizacija Kristova povijesnog djela spasenja i anticipacija punine vječnoga života. Kristova stvarna i otajstvena prisutnost u životu vjernikā kroz slavlje sakramenata postaje već sada dar sudjelovanja u božanskom životu. Povezanost pojedinih vjernika s Kristom kao glavom uključuje uvijek cijelu Crkvu jer svi vjernici udioništvom u slavlju sudjeluju u izgradnji Kristova otajstvenog tijela. U slavljinama sakramenata se tako očituje sama bit Crkve: Crkva je temeljni sakrament spasenja, odnosno trajna prisutnost Božje objave čovjeku u Isusu Kristu koji otajstveno komunicira i uprisutnjuje Božju istinu i ljubav.

Sakramenti – otajstveni susret

Sakramenti se u simboličkoj strukturi promatraju kao čini koji komuniciraju. Skolastička tradicija i kasnije Tridentski koncil definiraju materiju i formu svakog sakramenta. Bez forme, odnosno riječi koje predsjedatelj izgovara prilikom samog čina unutar slavlja, materija poput kruha i vina, vode ili ulja ostaje samo obična tvar bez simboličkog značenja. U liturgijskom slavlju riječ koja se dodaje znaku nema samo informativno ili formativno značenje, nego postaje performativna. U dinamici obreda postaje božanska stvarnost jer ostvaruje u istom trenutku ono što izriče. Krist sam djeluje u sakramentima i u ostalim slavljinama kako bi komunicirao milost koju ta slavlja označuju. Sakramentalna slavlja se ne promatraju dakle samo kao instrumenti milosti koji daju snagu vjerniku da izvršava svoje obveze prema Bogu ili kao pomoć za ispravno vjerovanje ili moralno djelovanje, nego su bitni događaji u životu cijele Crkve i u pojedinačnom životu njezinih članova. Značenje sakramenata te njihova utemeljenost u kršćanskoj egzistenciji ima polazište u spasenjskim događajima Kristove smrti i uskrsnuća.

U sakramentima Krist se obredno obraća vjernicima i u njima uspostavlja na uvijek nov način otajstvenu komunikaciju s Bogom. Promatrajući sakramente na takav način, primjećuje se da je božanska prisutnost osnovna karakteristika njihova slavljenja. Otajstvena zbilja Božje objave i spasenjskih događaja Kristova života u slavlju sakramenata postaju obredna forma koja je po svojim karakteristikama sveta i simbolička. Razumjeti ono što Krist čini u liturgijskome obredu znači razumjeti cjelokupno Kristovo otajstvo. U slavlju sakramenata, kao i u drugim liturgijskim slavljinama, Bog djeluje na stvaran i djelotvoran način. Zbiljnost obreda je manifestiranje otajstva isticanjem njegova dvostrukog aspekta: s jedne strane otajstvo u sebi uvijek sadrži otajstvenost i nešto što se nikada ne može do kraja otkriti, a s druge strane donosi objavu i otkrivanje Božjeg plana spasenja i ljubavi prema čovjeku. Obred postaje posadašnjenje i uzbiljenje cijele povijesti spasenja, a sakramenti susret Božjeg otajstva i ljudske egzistencije. Na tragu anamneze i Kristova poziva s Posljednje večere: »Ovo činite meni na spomen« (Lk 22,19c), liturgijski obred istovremeno postaje predokus slavlja koje će se odvijati u vječnosti.

Sakramenti – obredna dinamika

Liturgijska teologija polazi od trodijelne postavke *mysterium – actio – vita* sažimljući klasične teološke postulate *lex credendi – lex orandi – lex vivendi*. Crkva slavi ono što vjeruje, a tek živeći ono što slavi zadobiva autentičnost kršćanskog življenja. Kršćanski se život u slavlju sakramenata ostvaruje pomoću djelatnog udioništva, a obred je mjesto i način uzbiljenja i aktualizacije Božjeg otajstva. Sakramenti su oblikovani kao obred s ustaljenom formom. Obrednost je redoviti oblik komuniciranja i vršenja, a s obzirom

U sakramentima Krist se obredno obraća vjernicima i u njima uspostavlja na uvijek nov način otajstvenu komunikaciju s Bogom. Promatrajući sakramente na takav način, primjećuje se da je božanska prisutnost osnovna karakteristika njihova slavljenja.

Bartolome Esteban Murillo,
Posljednja večera, 1650.

Sakramenti su prema obrednoj strukturi najdjelotvornija *actio* jer u obredu Bog, djelovanjem Duha Svetoga, uvremenjuje na najstvarniji i najsnažniji način djelo spasenja. Nijedna druga aktivnost ili djelatnost Crkve ne može se usporediti sa snagom otajstvenog događanja u sakramentalnim slavljinama.

da komunicira izvanrednost Božjeg djela spasenja, potrebna je da se očuva istinitost otajstva. Obredno vršenje, odnosno obredni čini, geste i riječi, ne prenose samo sadržaj otajstva, nego uvlače vjernike u obredni dinamizam kojim se postaje dionikom spasenskog događaja. Obredne riječi performiraju, preoblikuju, samim govorom zahvaćaju vjernike i posreduju događanje onoga što se govori. *Mysterium* se promatra i opisuje kao Božji naum spasenja koji se objavio i ostvario u Isusu Kristu. Povijest spasenja su vremensko-prostorne koordinate božanske objave samog otajstva Božje ljubavi. Sakramenti omogućuju da spasenjski događaj Božjeg djelovanja u povijesti bude sakramentalno prisutan i djelotvoran za kršćansku zajednicu koja slavi. Događaji iz povijesti spasenja posadašnjuju se tako i uzbiljuju u sakramentalnom slavlju: Kristova prisutnost u povijesti sažima povijest i budućnost te postaje objava Božje ljubavi.

Sakramenti su prema obrednoj strukturi najdjelotvornija *actio* jer u obredu Bog, djelovanjem Duha Svetoga, uvremenjuje na najstvarniji i najsnažniji način djelo spasenja. Nijedna druga aktivnost ili djelatnost Crkve ne može se usporediti sa snagom otajstvenog događanja u sakramentalnim slavljinama. *Mysterium* u sakramentu ne označava nešto apstraktno ili nedostižno, nego označava čin, ono što je djelatno, što se vrši, izvršava i čini. Ono što je bilo spasenjski vidljivo u Kristovu životu, prelazi »sada« i »ovdje« u otajstvo. Krist, kao jedini posrednik između Boga i ljudi, služeći se vidljivim znakovima liturgije Crkve, neprestano objavljuje i izvršava Božji naum spasenja namijenjen svim ljudima. Iskreni i pravi kult Bogu je proslava Kristova života, smrti i uskrsnuća u *vita*, odnosno u životu konkretnoga kršćanina i zajednice, a ne samo na razini sakramentalnog obrednog iskustva. »Liturgija života« postaje istinska kršćanska liturgija, zajedničko je slavlje spasenja Crkve u Kristu. Kristovo otajstvo je središte kršćanskoga života, Crkva uzbiljuje otajstvo u sakramentalnom slavlju na način da su njezini članovi uneseni u spasenjsku dinamiku. Vjernici se sa sakramentalnih slavlja, napose slavlja euharistije, trebaju vratiti

u život i redovite obveze integrirajući ono što su iskusili i sačuvati otajstvo u vlastitom životu. Sakramenti su tako slavlje kršćanskoga života i onoga što Crkva postaje.

Zaključne misli

Prema tradicionalnom učenju i shvaćanju, sakramenti su djelotvorni znakovi Božje milosti, Krist ih je ustanovio svojim životom i spasenjskim djelovanjem. Povjereni su Crkvi, a po njima se već sada anticipira sudjelovanje u božanskom životu. Vidljivi obredi kojima se sakramenti slave označuju i ostvaruju milosti te donose plod u životu vjernikā i cijele kršćanske zajednice koja ih prima s potrebnim raspoloženjem. Crkva slavi sakramente kao svećenička zajednica izgrađivana krsnim i ministerijalnim svećeništvom. Duh Sveti pripravlja za sakramente Božjom riječju i vjerom. Na temelju vjere prihvaća se Božja riječ u srcima vjernikā i učvršćuje se njihova vjera. Plod sakramentalnog života u Crkvi prepoznaje se na osobnoj vjerničkoj razini, ali ponajprije na razini cjelokupne kršćanske zajednice. Sakramenti podupiru rast života za zajedništvo s Bogom u Kristu te Crkvi omogućuju napredovanje u ljubavi i u svjedočenju. Promatrajući ih u takvoj perspektivi, sakramenti su događaj Božjeg djela spasenja koje Crkva doživljava kroz iskazivanje hvale Bogu i proslavljanje Boga. Sakramenti se ne podjeljuju, nego slave jer se u slavlju sabire zajednica koja je nositelj zajedništva i samoga slavlja. Zajednica se okuplja oko događaja u kojem se prepoznaje Kristova prisutnost te proslavlja s Kristom Božji dar spasenja. Razlog slavlja je dar kojim sakramenti Crkvi i pojedinim vjernicima omogućuju doživjeti iskustvo spasenja, a time Crkve već sada postaje dionica božanske slave. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

TRAVANJ

12 N DRUGA VAZMENA NEDJELJA. Nedjelja Božjega milosrđa

- 13 P Svagdan ili: *sv. Martin I., papa i mučenik*;
Dj 4,23-31; Ps 2,1-3.4-9; lv 3,1-8
14 U Svagdan: Dj 4,32-37; Ps 93,1ab.1c-2.5; lv 3,7b-15
15 S Svagdan: Dj 5,17-26; Ps 34,2-9; lv 3,16-21
16 Č Svagdan: Dj 5,27-33; Ps 34,2.9.17-20; lv 3,31-36
17 P Svagdan: Dj 5,34-42; Ps 27,1.4.13-14; lv 6,1-15
18 S Svagdan: Dj 6,1-7; Ps 33,1-2.4.5.18-19; lv 6,16-21

19 N TREĆA VAZMENA NEDJELJA

- 20 P Svagdan: Dj 6,8-15; Ps 119,23-24.26-27.29-30; lv 6,22-29
21 U Svagdan ili: *Sv. Anzelmo, biskup i crkveni naučitelj*;
Dj 7,51 - 8,1a; Ps 31,3cd-4.6ab.7b.8a.17.21ab; lv 6,30-35
22 S Svagdan: Dj 8,1b-8; Ps 66,1-3a.4-7a; lv 6,35-40
23 Č Svagdan ili: *Sv. Juraj, mučenik; Sv. Adalbert, biskup i mučenik*;
Dj 8,26-40; Ps 66,8-9.16-17.20; lv 6,44-51
24 P Svagdan ili: *Sv. Fidel Sigmaringenski, prezbiter i mučenik*;
Dj 9,1-20; Ps 117,1.2; lv 6,52-59
25 S **SV. MARKO EVANĐELIST, blagdan**;
vl: 1Pt 5,5b-14; Ps 89,2-3.6-7.16-17; Mk 16,15-20

26 N ČETVRTA VAZMENA NEDJELJA

- 27 P Svagdan ili: *Bl. Ozana Kotorska, djevica*;
Dj 11,1-18; Ps 42,2-3; 43,3.4; lv 10,11-18
28 U Svagdan ili: *Sv. Petar Chanel; ili: Sv. Ljudevit M. Grignon de Montfort*; Dj 11,19-26; Ps 87,1-7; lv 10,22-30
29 S **SV. KATARINA SIJENSKA, djevica i crkvena naučiteljica, suzaštitnica Europe, blagdan**;
vl: 1lv 1,5 - 2,2; Ps 103,1-4.8-9.13-14.17-18a; Mt 11,25-30
30 Č Svagdan ili: *Sv. Pijo V., papa*;
Dj 13,13-25; Ps 89,2-3.21-22.25.27; lv 13,16-20

SVIBANJ

- 1 P Svagdan ili: *Sv. Josip Radnik*; Dj 13,26-33; Ps 2,6-11; lv 14,1-6
2 S **Sv. Atanazije, biskup i crkveni naučitelj, spomendan**;
Dj 13,44-52; Ps 98,1-4; lv 14,7-14

3 N PETA VAZMENA NEDJELJA

- 4 P Svagdan: Dj 14,5-18; Ps 115,1-4.15-16; lv 14,21-26
5 U Svagdan: Dj 14,19-28; Ps 145,10-13b.21; lv 14,27-31a
6 S Svagdan: Dj 15,1-6; Ps 122,1-5; lv 15,1-8
7 Č Svagdan: Dj 15,7-21; Ps 96,1-3.10; lv 15,9-11
8 P Svagdan: Dj 15,22-31; Ps 57,8-12; lv 15,12-17
9 S Svagdan: Dj 16,1-10; Ps 100,1b-3.5; lv 15,18-21

10 N ŠESTA VAZMENA NEDJELJA

- 11 P Svagdan: Dj 16,11-15; Ps 149,1-6a.9b; lv 15,26 - 16,4a
12 U **Sv. Leopold B. Mandić, prezbiter, spomendan**;
Dj 16,22-34; Ps 138,1-3.7c-8; lv 16,5-11
13 S Svagdan ili: *Bl. Djevica Marija Fatimska*;
Dj 17,15.22 - 18,1; Ps 148,1-2.11-14; lv 16,12-15

Druga vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Kao novorođenčad
žudite za duhovnim,
nepatvorenim mlijekom,
da po njemu uzrastete u
spasenje, aleluja.
(1Pt 2,2)

ZBORNA MOLITVA

Bože vječnog milosrđa, ti svake godine
vazmenim slavljem užičeš vjeru svog
svetog naroda. Umnoži u nama milost, da
sve dublje shvaćamo što je krst koji nas je
oprao; što je duh koji nas je nanovo rodio;
što je krv koja nas je otkupila. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, molimo, Gospodine,
prinos svojih vjernika.
Oni su se priznanjem vjere
i krštenjem nanovo rodili:
daj da postignu vječno
blaženstvo. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 2,42-47

Čitanje Djela apostolskih

Braća bijahu postojana u nauku apostolskom,
u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama.
Strahopoštovanje obuzimaše svaku dušu: apo-
stoli su činili mnoga čudesa i znamenja. Svi koji
prigrliše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše
zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i
porazdijelili svima kako bi tko trebao. Svaki bi
dan jednodušno i postojano hrlili u Hram, u
kućama bi lomili kruh te u radosti i prostoduš-
nosti srca zajednički uzimali hranu hvaleći Boga
i uživajući naklonost svega naroda. Gospodin je
pak danomice zajednici pridruživao spasenike.
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps118,2-4.13-15.22-24

Pripjev: Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova.

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Neka rekne dom Aronov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Svi koji se Gospodina boje neka reknu:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gurahu me, gurahu da me obore,
ali mi Gospodin pomože.

Gospodin je moja snaga i pjesma,
on mi je spasitelj.

Čuj! Radost i spasenje
odzvanja šatorima pravednika:
Gospodnja se proslavi desnica!

Drugo čitanje 1Pt 1,3-9

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola
Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega
Isusa Krista koji nas po velikom milosrđu

svojemu uskrsnućem Isusa Krista od mrtvih
nanovo rodi za životnu nadu, za baštinu neras-
padljivu, neokaljanu i neuvelu, pohranjenu
na nebesima za vas, vas koje snaga Božja po
vjeri čuva za spasenje, spremno da se objavi
u posljednje vrijeme. Zbog toga se radujte,
makar se sada možda trebalo malo i žalostiti
zbog različitih kušnja: da prokušanost vaše
vjere – dragocjenija od propadljivog zlata,
koje se ipak u vatri kuša – stekne hvalu, slavu i
čast o objavljenju Isusa Krista. Njega vi ljubite
iako ga ne vidjeste; u njega, iako ga još ne gle-
date, vjerujete te klikćete od radosti neizrecive
i proslavljene što postigoste svrhu svoje vjere:
spasenje duša.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 20,29

Jer si me vidio, Toma, povjerovao si, govori
Gospodin: blaženi koji ne vidješe, a vjeruju.

Evanđelje Iv 20,19-31

Nakon osam dana dođe Isus.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Kad bi uvečer onoga istog dana, prvog u
tjednu, dok su učenici u strahu od Židova
bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu
i reče im: »Mir vama!« To rekavši, pokaza
im svoje ruke i bok. I obradovaše se učenici
vidjevši Gospodina. Isus im stoga ponovno
reče: »Mir vama! Kao što mene posla Otac i
ja šaljem vas.« To rekavši, dahne u njih i kaže
im: »Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite
grijehe, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.« Ali Toma zvani Blizanac, jedan od
dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus.
Govorili su mu dakle drugi učenici: »Vidjeli
smo Gospodina!« On im odvrati: »Ako ne

Wilhelm Marstrand, *Tomina nevjera*, 1870.

PRIČESNA PJESMA

Prinesi ruku i opipaj
gdje bijahu čavli,
i ne budi nevjeran
nego vjeran, aleluja.
(Usp. Iv 20,27)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí Bože,
daj da pričest vazmenog
otajstva trajno djeluje
u našoj duši.
Po Kristu.

vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.«

I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: »Mir vama!« Zatim će Tomi: »Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran.« Odgovori mu Toma: »Gospodin moj i Bog moj!« Reče mu Isus: »Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!«

Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	558.1-3	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	527	Zahvaljujte Gospodinu
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
ili	239-240	Danas Isus
Pričesna:	542.2	Prinesi ruku
	273-274	Ja sam s vama
	850.4-7	Rana kao Toma
	547	Uskrsnim nam ovim danom
Završna:	556	Krist iz groba ustade
Ili	558.4 i 5	Kriste, novi Adame

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, ohrabreni živom i vječnom Kristovom prisutnošću u svakome našem djelovanju za spasenje duše, u neizmjerljivoj se zahvalnosti utecimo Bogu Ocu te ga zamolimo:

1. Iskrenim bratoljubljem i jedinstvom svih vjernih sveta Crkva neprestano raste. Jačaj našu međusobnu ljubav i istinsko zajedništvo za dobro svijetu kao u dane prve Crkve, molimo te.
2. Tvoj je Sin svojim učenicima darovao moć opraštanja grijeha. Blagoslovi sve naše svećenike koji u skrovitosti ispovjedaonica udjeljuju oproštenje raskajanim dušama, molimo te.
3. Krist je svijetu podario sveti mir. Budi nam utočište i izvor nade u ovim teškim vremenima, u kojima svjedočimo neprestanim nemirima i ratovima koji razaraju svijet, molimo te.
4. Poput apostola Tome, i mi često tražimo razne potvrde tvoje ljubavi. Učvrsti nas u vjeri te nam podari iskreno povjerenje u svaku riječ tvoga Sina, molimo te.
5. Vječni mir u tvome kraljevstvu čežnja je svakoga vjernika. Smiluj se svim našim pokojnima te im budi vječno utočište konačnog smiraja u nebesima, molimo te.

Bože Oče, ponizno te molimo da uslišiš ove naše molitve. Daj da nas Kristova prisutnost jača u svakodnevnom nastojanju da te neumorno slijedimo te dobrim djelima i pravednim životom koračamo vječnome spasenju.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Susreti s uskrslim Gospodinom stvaraju zajednicu Crkve

Evandjelje druge uskrzne nedjelje opisuje susret učenika s uskrslim Gospodinom (usp. *Iv* 20,19-31). Iz takvih i sličnih susreta izrasta prva zajednica Crkve, čije karakteristike nam opisuje prvo čitanje iz Djela apostolskih (usp. *Dj* 2,42-47). Upravo u tim evanđeljima koja opisuju susret uskrsloga Gospodina i njegovih učenika primjećujemo kako Isus hrabri svoje učenike i učvršćuje ih u vjeri da je živ, što onda u njima budi spremnost na hrabro svjedočenje i promjenu života koja je vidljiva svim ljudima, a što opisuje prvo čitanje iz Djela apostolskih. Takav redosljed s obzirom na »religiozno iskustvo« i »religiozno svjedočenje« pronalazimo i unutar naših župnih zajednica, te je sasvim razumljivo da bez susreta s uskrslim Gospodinom nema komponente svjedočenja unutar naših župnih zajednica. Naše kratko razmišljanje započinje susretom uskrsloga Gospodina sa svojim učenicima, što se može opisati također kao i određeno religiozno iskustvo što su ga učenici imali s Isusom, a nastavlja se karakteristikama prve zajednice Isusovih učenika, koje izrastaju iz takvog religioznog iskustva.

Učenici su živjeli s Isusom kroz tri godine njegovog javnog djelovanja, ali se često događalo da ga nisu prepoznavali kao Sina Božjega ili Mesiju, a i onda kada su ga prepoznali, kao na primjer Petar, zapravo su imali svoje slike o tome kakav mora biti taj Mesija. U Markovom evanđelju često susrećemo učenike koji ne vjeruju Isusu, koji su zbunjeni njegovim čudima, a boje ga se pitati. Sve je to na neki način kulminiralo u sablazni križa, kada su se učenici razbježali ili otvoreno priznali da ga ne poznaju. Zato je susret s uskrslim Kristom prekretnica u njihovom životu. Isus koji je visio na križu i umro sada dolazi k njima i započinje razgovor. Današnje evanđelje opisuje taj susret. Sve započinje strahom i zatvorenim vratima, a nastavlja se radošću zbog susreta s uskrslim Kristom. Isus ih želi

ohrabriti, a pokazavši im svoje probodene ruke i bok želi ih utvrditi u vjeri i povjerenju u njega, da je on ona ista osoba koju su oni poznavali, onaj koga su slušali i čija su čudesa gledali, i koga su na kraju vidjeli na križu razapetoga. Kao da im želi reći da ništa nije bilo uzalud, već je sve imalo smisla i sve je bilo dio Očevoga plana za njega. Kao što je Isusa poslao Otac, sada on šalje svoje učenike, daje im svojega Duha i šalje ih opraštati grijeha. Susret s uskrslim Kristom te »prve nedjelje« toliko ih je promijenio da oni postaju hrabri svjedoci za njega pred drugima.

Prva zajednica Isusovih učenika okuplja se iz nedjelje u nedjelju, koja postaje »Dan Gospodnji«, kako bi se to religiozno iskustvo susreta između uskrslog Krista i zajednice produljilo kroz vrijeme. Zajednica prve Crkve odražava određene karakteristike (usp. *Dj* 2,42-47), koje postaju temeljne za buduće crkvene zajednice, te se i naše župne zajednice trebaju prepoznati po tim karakteristikama prve Crkve: »Braća bijahu postojana u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama.« (*Dj* 2,42).

Prvi stup moderne Crkve jest »apostolski nauk«. Ono što su apostoli naučavali nalazi se zapisano u tekstovima Novoga zavjeta. Ako kažemo za sebe da smo »apostolska crkva«, tada nas treba resiti i apostolski nauk, to jest čitanje Svetoga pisma i život u skladu s Božjim riječima. Naša pobožnost treba biti svetopisamska, bilo da joj je Sveto pismo izvor, bilo da joj je uvir, to jest da nas pobožnost dovede bliže apostolskom nauku zapisanom u Svetome pismu. Taj apostolski nauk nama je predan preko modernoga učiteljstva Crkve, te slušati aktualnog svetoga Oca i biskupe, koji čine moderno učiteljstvo Crkve, znak je naše pripadnosti apostolskom nauku.

Drugi stup Crkve jest »zajedništvo«. Riječ je o temeljnom zajedničkom dostojanstvu Božjih sinova i kćeri koje je Isus Krist otkupio, upravo ono na što mislimo kada u pozdravu

kažemo: »Draga braćo i sestre!«. To je veoma zahtjevna rečenica, jer pretpostavlja spremnost dijeliti život s drugima, što se najviše očituje u zajedničkom služenju materijalnim dobrima koja su nam zajednička. Sveti pisac u Djelima apostolskim ovako opisuje: »Svi koji prigriše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao.« Nije riječ o prvotnom komunizmu, već o svijesti da smo braća i sestre međusobno, djeca nebeskoga Oca te stoga brinemo jedni za druge i dijelimo ono što imamo.

Treći stup Crkve jest »lomljenje kruha«. Riječ je o euharistijskom kruhu, jer pisac upotrebljava istu konstrukciju kao i u *Lk 24,35*, gdje su dvojica učenika prepoznali Isusa u »lomljenju kruha«. Nema, stoga, župne zajednice bez redovite nedjeljne svete mise. Hvaliti se katoličkom tradicijom, a ne dolaziti na nedjeljnu svetu misu, ni blagovati Božje tijelo, pokazuje da nedostaje važna crkvena komponenta u našem kršćanskom životu. Uz čitanje Svetoga pisma kod kuće, potrebno je također primiti sakrament Euharistije, to jest Božje tijelo koje me hrani za život vječni. Stoga će mise preko interneta samo djelomično moći zadovoljiti ovu temeljnu karakteristiku prve Crkve, jer trebamo biti prisutni na nedjeljnoj Euharistiji i primiti Božje tijelo.

Posljednji stup jest »molitva«. Kako osobna molitva, još više zajednička molitva. Molitva prošnje, zahvaljivanja, ali i hvaljenja Boga za sva velika djela što ih je učinio u povijesti spasenja i u našem osobnom životu. Molitva kao izgovaranje određenih riječi na primjer »molitva krunice« ili »molitva časoslova«, ali i molitva klanjanja u tišini u trenucima kada je izloženo Presveto. Isus je sam molio, i provodio čitave noći u molitvi, kako nam to opisuje Luka u evanđelju, te je potpuno razumljivo da i župna zajednica Isusovih vjernika bude mjesto molitve.

Najviše od svega modernoj je crkvi potrebno religiozno iskustvo susreta s uskrsnim Kristom, što se događa na nedjeljnoj euharistiji. Tada slušamo Isusa kako nam tumači pisma i primamo kruh života, što je njegovo tijelo koje nas hrani za život vječni.

Carl Bloch, *Tomina nevjera*, XIX. st.

Iskustvo nedjeljne euharistije od nas plašljivih i zatvorenih ljudi čini hrabre svjedoke za Isusa, kao što su to bili njegovi učenici nakon uskrsnuća. Ipak, nekada nismo prisutni na našim nedjeljnim sastancima, kao što ni Toma nije bio zajedno sa svojim prijateljima apostolima te »prve nedjelje« kada je došao Isus. Kada mu drugi učenici govore da su vidjeli Gospodina, on im ne vjeruje, tako dugo dok i sam nije stavio ruke na mjesta njegovih rana. Zato je trebao biti prisutan »sljedeće nedjelje«, te susret s uskrsnim Kristom iz njegovog srca briše svaku sumnju nevjere, jer sada je i on doživio Isusa na nedjeljnom sastanku.

Slično se događa i nama na našim nedjeljnim sastancima. Sumnja koja se uvlači u naše srce najčešće je povezana s izostancima od euharistijskog stola, jer kada ne čujemo Isusove riječi, niti blagujemo njegova tijela, nema u nama vječnoga života, što postaje plodno tlo za svaku vrstu sumnje i nevjere. Stoga su naši nedjeljni odlasci u crkvu potrebni nama, da duhovo preživimo, a ne toliko Bogu da ga nedolascima ne razljutimo. On jedino može biti žalostan radi naših nedolazaka, jer zna da ćemo početi sumnjati, polako izgubiti vjeru, a na kraju i duhovo umrijeti.

Mladen Horvat

Treća vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Kliči Bogu sva zemljo,
opjevaj slavu imena
njegova, podaj mu
hvalu dostojnu, aleluja.
(Ps 66,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, nek se tvoj narod vazda
raduje što si mu obnovio mladost
duha. Vratio si mu dostojanstvo
svojih sinova i kćeri: utvrdi ga
u nadi da će uskrsnuti.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, darove
svoje raspjevane Crkve.
Ti si uzrok tolikom veselju:
daj da nam prijeđe
u vječnu radost.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 2,14.22-33

Bijaše nemoguće da grozota smrti njime ovlada.

Čitanje Djela apostolskih

Na dan Pedesetnice ustade Petar zajedno s jedanaesticom, podiže glas i prozbori: »Židovi i svi što boravite u Jeruzalemu, ovo znajte i riječi mi poslušajte: Isusa Nazarećanina, čovjeka kojega Bog pred vama potvrdi silnim djelima, čudesima i znamenjima koja, kao što znate, po njemu učini među vama – njega, predana po odlučenu naumu i promislu Božjem, po rukama bezakonika razapeste i pogubiste. Ali Bog ga uskrisi oslobodivši ga grozote smrti jer ne bijaše moguće da ona njime ovlada. David doista za nj kaže: 'Gospodin mi je svagda pred očima jer mi je zdesna da ne posrnem. Stog mi se raduje srce i kliče jezik, pa i tijelo mi spokojno počiva. Jer mi nećeš ostaviti dušu u podzemlju ni dati da pravednik tvoj truleži ugleda. Pokazat ćeš mi stazu života, ispuniti me radošću lica svoga.' Braćo, dopustite da vam otvoreno kažem: praotac je David umro, pokopan je i eno mu među nama groba sve do današnjeg dana. Ali kako je bio prorok i znao da mu se zakletvom zakle Bog plod utrobe njegove posaditi na prijestolje njegovo, unaprijed je vidio i navijestio uskrsnuće Kristovo: Nije ostavljen u podzemlju niti mu tijelo truleži ugleda. Toga Isusa uskrisi Bog! Svi smo mi tomu svjedoci. Desnicom dakle Božjom uzvišen, primio je od Oca obećanje, Duha Svetoga, i izlio ga kako i sami gledate i slušate.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 16,1-2a.5.7-11

Pripjev: Pokaži mi, Gospodine, stazu života!

Čuvaj me, Bože, jer se tebi utječem.
Gospodinu rekoh: »Ti si moj gospodar.«
Gospodin mi je baština i čaša:
ti u ruci držiš moju sudbinu.

Blagoslivljam Gospodina koji me svjetuje
te me i noću srce opominje.

Gospodin mi je svagda pred očima
jer mi je zdesna da ne posrnem.

Stog mi se raduje srce i kliče duša,
pa i tijelo mi spokojno počiva.
Jer mi nećeš ostaviti dušu u podzemlju
ni dati da pravednik tvoj truleži ugleda.

Drugo čitanje 1Pt 1,17-21

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola
Ljubljani: Ako Ocem nazivate njega koji nepri-
strano svakoga po djelu sudi, vrijeme svoga
proputovanja proživite u bogobožnosti. Ta
znate da od svog ispraznog načina života, što
vam ga oci namriješe, niste otkupljeni nečim
raspadljivim, srebrom ili zlatom, nego dra-
gocjenom krvlju Krista, Jaganjca nevina i
bez mane. On bijaše doduše predviđen prije
postanka svijeta, ali se očitova na kraju vre-
menâ radi vas koji po njemu vjerujete u Boga
koji ga uskrisi od mrtvih te mu dade slavu da
vjera vaša i nada bude u Bogu.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja usp. Lk 24,32

Gospodine Isuse, otkrij nam Pisma;
ražari nam srce dok nam govoriš!

Evanđelje Lk 24,13-35

Prepoznaše ga u lomljenju kruha.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

Onog istog dana – prvog u tjednu – dvojica
Isusovih učenika putovala su u selo koje se
zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezde-
set stadija. Razgovarahu međusobno o svemu
što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i
raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima.

PRIČESNA PJESMA

Prepoznaše učenici
Gospodina Isusa u
lomljenju kruha,
aleluja.

(Lk 24,35)

POPRIČESNA MOLITVA

Pogledaj, Gospodine, svoj
narod. Ti si ga obnovio
otajstvima vječnoga
života: daj mu da dostigne
slavu neraspadljivosti u
uskrsnuću tijela. Po Kristu.

Ali prepoznati ga – bijaše uskraćeno njihovim očima. On ih upita: »Što to putem pretresate među sobom?« Oni se snuždeni zaustave te mu jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori: »Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?« A on će: »Što to?« Odgovore mu: »Pa ono s Isusom Nazarećaninom, koji bijaše prorok – silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom: kako su ga glavari svećenički i vijećnici naši predali da bude osuđen na smrt te ga razapeli. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. Ali osim svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo. A zbuniše nas i žene neke od naših: u praskozorje bijahu na grobu, ali nisu našle njegova tijela pa dođoše te rekoše da su im se ukazali anđeli koji su rekli da je on živ. Odoše nato i neki naši na grob i nađoše kako žene rekoše, ali njega ne vidješe.« A on će im: »O bezumni i srca spora da vjerujete što god su proroci navijestili! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?« Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu. Uto se približe selu kamo su išli, a on kao da htjede dalje. No oni navaljivahu: »Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku!« I uniđe da ostane s njima. Dok bijaše s njima za stolom, uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše. Uto im se otvore oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju. Tada rekoše jedan drugome: »Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?« U isti se čas digoše i vratiše u Jeruzalem. Nađoše okupljenu jedanaestoricu i one koji bijahu s njima. Oni im rekoše: »Doista uskrsnu Gospodin i ukaza se Šimunu!« Nato oni pripovjede ono s puta i kako ga prepoznaše u lomljenju kruha.

Riječ Gospodnja.

Na ovozemaljskome životnom putu, svakodnevno koračajući prema vječnosti, zahvalna se srca za dar spasenja utecimo nebeskom Ocu te ga puni pouzdanja zamolimo:

1. Učenici su s oduševljenjem slušali tvoga Sina. Daj da sveta Crkva u svakome svome djelovanju vrši djela milosrđa izgarajući ljubavlju prema svome Spasitelju, molimo te.
2. Papa, biskupi i svećenici svojim životima žive i svjedoče tvoju svetu prisutnost. Nadahnjaj ih Duhom Svetim i učini pronicljivima u tumačenju tvoga nauka, molimo te.
3. Mnogi te narodi u zabačenim krajevima svijeta još nisu upoznali. Podaj nam odvažne misionare koji će svoj život staviti u službu gorljivog naviještanja svete vjere, molimo te.
4. Okupljeni na svetoj euharistiji, hranimo se tvojom Riječju. Daj da s oduševljenjem u srca primamo riječi Istine i radosna je srca svjedočimo u svome svakodnevnom okruženju, molimo te.
5. Prepoznavši Krista, učenici su spoznali Istinu. Daj da po smrti svaka vjerna duša iskusi tvoje neizmjerne milosrđe te ugleda Kristovu slavu u nebesima, molimo te.

Nebeski Oče, usliši, molimo te, ove naše iskrene prošnje. Svojom nam beskrajnom ljubavlju osvijetli ovozemaljske puteve da bismo prepoznali tvoju Riječ koja nas vodi u vječnost te je neumorno slijedili do konačnog susreta u nebesima. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	108	Kliči Bogu zemljo sva
ili	XXI	Na nebu zora rudi
Otpjevni psalam:	96	Pokaži mi, Gospodine (tekst 89 ili 90)
Prinosna:	238	Dan Gospodnji
ili	XX ili 853	Isus usta slavni
Pričesna:	553	Uskrsnu Isus doista
	542.3	Prepoznaše učenici
	ŽV 7/2022	Kruše života
Završna:	557	Pjevaj hvale, Magdaleno

Susret s uskrsnim Isusom

U današnjem bogoslužju ističe se predivan odlomak iz evanđelja po Luki. Isus postaje suputnik dvojici svojih učenika dok napuštaju Jeruzalem, gdje su vidjeli njegovu smrt. S njegovim polaganjem u grob pokopane su i njihove nade. Obeshrabreni, vraćaju se u grad Emaus. Nisu razumjeli otajstvo križa. Razočarani, napuštaju Jeruzalem. Događaji nakon Velikog petka duboko su ih promijenili. Više ne razumiju i ne vjeruju u Isusove riječi. Ali tada, na putovanju, tajanstveni čovjek postaje njihov suputnik, a da ne otkriva svoj identitet. Isus ih, nakon što je saslušao njihove nedoumice, uvodi u razumijevanje Svetog pisma i u razumijevanje svoga puta, tako da više nisu tužni, već osjećaju kako im srca gore. Isusov put do križa određen je Božjom voljom, objavljenom u Svetom pismu. Njegova smrt na križu ne očituje njegov neuspjeh, već njegovu bezuvjetnu vjernost Bogu. Njegovo putovanje ne završava smrću, već kroz nju vodi do slave, do zajedništva. On je Mesija upravo zato što je bio raspet. On se odrekao svega, čak i života, i pridržavao se isključivo Očeve volje. On nije Mesija zemaljskog kraljevstva i blagostanja. Po njemu, Božja moć daruje puninu života nakon smrti, u vječnom i slavnom zajedništvu s Bogom. Isus dopušta dvojici učenika da ga zamole da ostane s njima. Ne želi im se nametati; njegovu prisutnost i njegovu bliskost moraju zatražiti. Njihovu zajednicu s Isusom karakterizirala je, sve do Isusove smrti, njegova vidljiva prisutnost. Uskrsli više neće biti vidljivo prisutan među njima. Ali hodajući s njima, uveo ih je u novi oblik zajedništva s njim, karakteriziran sviješću o njegovom savršeno ispunjenom životu. Budući da je On onaj koji je dosegao ispunjenje, povukao se s njihovih očiju. Ali ostaje s njima po čitanju i razumijevanju Svetog pisma, koje im je

dao. Isusovo putovanje s njima im omogućuje da shvate o čemu Sveto pismo govori u svom najdubljem smislu. Nadalje, Isus ostaje s njima kada se okupljaju na zajedničkom blagovanju. Središnji i najvažniji trenutak dugog putovanja dvojice učenika na dan uskrsnuća je što imaju Isusa uz sebe. Razgovor o Isusovom putovanju također sadrži viziju naše sudbine kao smrtnih ljudi. Uskrsna poruka predstavlja svrhu Isusovog putovanja i našeg putovanja na radostan način. Sve je to omogućeno susretom s uskrsnim Gospodinom. Njegov život sja i postaje svjetlo za sve naše puteve. Ne vidimo Isusa, ali smo sigurni u njegovu prisutnost i njegovo društvo. Putovanje na kojem ga nevidljivo imamo uz sebe vodi do susreta i očitog zajedništva s njim.

U učenicima iz Emausa možemo prepoznati sebe kao one koji neprestano traže razumijevanje Isusovog otajstva. Poput njih, i mi smo pozvani ponovno proći put vjere slušajući Riječ koja nas vodi da prepoznamo Uskrslog prisutnog među nama, posebno na sudjelovanju u euharistijskom slavlju, i kad ga prepoznamo da to iskustvo podijelimo sa svojom braćom i sestrama. Euharistijsko slavlje obredno ponavlja put koji je Isus odabrao kako bi dobio priznanje od dvojice razočaranih učenika: On nas okuplja da slušamo Riječ i lomi kruh za nas, kako bismo ga znali prepoznati i naviještati svojoj braći. Sv. Ivan Pavao II. kaže: »Kad netko istinski doživi Uskrslog, nahranjen njegovim tijelom i njegovom krvlju, ne može zadržati radost koju osjeća samo za sebe.«

Biblija – knjiga ljudska i božanska

Postoje dva načina pristupa Bibliji. Prvi je smatrati ju drevnom knjigom, punom religijske mudrosti, moralnih vrijednosti i poezije. Iz te perspektive, to je najvažnija

Hendrick ter Brugghen, *Večera u Emausu*, 1619. – 1620.

knjiga za razumijevanje naše zapadne kulture i kršćanske religije. To je ujedno i najčitanija knjiga u cijelom svijetu. Čak i danas vidimo kako likovi i priče iz Biblije mogu privući rekordnu gledanost u televizijskim programima. Ali postoji još jedan, daleko izazovniji način pristupa Bibliji, a to je vjerovati da ona sadrži živu Božju riječ za nas. Da je to »nadahnuta« knjiga, odnosno knjiga koju su napisali autori, sa svim svojim ograničenjima, ali uz izravnu Božju intervenciju. Vrlo ljudska i, istovremeno, božanska knjiga. Govori čovječanstvu svih vremena, otkrivajući smisao života i smrti. Iznad svega, otkriva Božju ljubav. Sv. Augustin je rekao: »Kad bi sve Biblije na svijetu bile uništene nekom kataklizmom, i ostao samo jedan primjerak, i ako bi od tog primjerka samo jedna stranica i jedan redak te stranice bili čitljivi; kad bi ovaj redak bio iz Prve Ivanove poslanice, gdje piše: »Bog je ljubav«, sve bi bilo spašeno. Jer ovdje je sažeto cijelo Pismo. To je ljubavno pismo koje je Bog poslao čovječanstvu.« To objašnjava zašto toliko ljudi pristupa Bibliji bez kulture, bez opsežnog proučavanja, s jednostavnošću, vjerujući da je Duh Sveti taj koji u njoj govori i da u njoj pronalaze odgovore na svoje probleme, svjetlo, ohrabrenje, jednom riječju, život. Isus je rekao:

»Čovjek ne živi samo o kruhu, nego o svakoj riječi koja izlazi iz Božjih usta.« Božja riječ je jednako potrebna za život duha kao što je kruh za život tijela. Božja riječ je »živa i djelotvorna«, to jest, proizvodi ono što znači, ispunjava ono što obećava. To je također »vječna« riječ. »Nebo i zemlja će proći, ali riječi moje neće proći«, rekao je Isus. I dvije tisuće godina povijesti dokazale su mu da je bio u pravu: njegove riječi, daleko od toga da su prošle, žive su nego ikad među nama. Ponekad se stječe dojam da je određena riječ napisana posebno za nas, za tu specifičnu okolnost koju proživljavamo.

Isus je ostao među nama na dva načina: u euharistiji i u svojoj riječi. U oba je prisutan: u euharistiji u obliku hrane, u Riječi u obliku svjetla, istine. Riječ nekad ima prednost nad euharistijom. Samo oni koji već vjeruju mogu pristupiti pričesti. Svi, vjernici i nevjernici, mogu pristupiti Božjoj riječi. Doista, najprirodniji način da se postane vjernikom jest upravo slušanje Božje riječi. Vjera, rekao je sveti Pavao, dolazi od slušanja, to jest od čitanja ili slušanja poruke spasenja otvorenim srcem. Završimo moleći: »Gospodine Isuse, daj nam razumjeti Pisma i neka nam srca gore dok nam govoriš.«

Danimir Pezer

Četvrta vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Puna je zemlja
dobrete Gospodnje,
Gospodnjom su
riječju nebesa
sazdana, aleluja!
(Ps 33,5-6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
dovedi nas u društvo nebesnika:
nek stado tvojih vjernih, makar
skromno, prisprije onamo kamo
ga predvodi hrabri Pastir.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Udijeli nam, molimo, Gospodi-
ne, da te uvijek hvalimo ovim
vazmenim otajstvima. U njima
nas trajno ispravljaš: daj da
nam budu izvor vječne radosti.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 2,14a.36-41

Bog ga je učinio i Gospodinom i Kristom.

Čitanje Djela apostolskih

Na dan Pedesetnice Petar zajedno s jedanaestoricom ustade, podiže glas i prozbori: »Pouzdana neka znade sav dom Izraelov da je toga Isusa kojega vi razapeste Bog učinio i Gospodinom i Kristom.«

Kad su to čuli, duboko potreseni rekoše Petru i drugim apostolima: »Što nam je činiti, braćo?« Petar će im: »Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga. Ta za vas je ovo obećanje i za djecu vašu i za sve one izdaleka, koje pozove Gospodin Bog naš.«

I mnogim je drugim riječima još svjedočio i hrabrio ih: »Spasite se od naraštaja ovog opakog!« I oni prigriše riječ njegovu i krstise se te im se u onaj dan pridruži oko tri tisuće duša.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 23,1-6

Pripjev: Gospodin je pastir moj;
ni u čem ja ne oskudijevam!

Gospodin je pastir moj:
ni u čem ja ne oskudijevam;
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.

Stazama pravim on me upravlja
radi imena svojega.
Pa da mi je i dolinom smrti proći,
zla se ne bojim jer si ti sa mnom.
Tvoj štap i palica tvoja
utjeha su meni.

Trpezu preda mnom prostireš
na oči dušmanima mojim.
Uljem mi glavu mažeš,
čaha se moja prelijeva.

Dobrota i milost pratit će mene
sve dane života moga.
U Gospodnjem ću domu prebivati
kroz dane mnoge.

Drugo čitanje 1Pt 2,20b-25

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola
Ljubljeni: Ako dobro čineći trpite pa strpljivo
podnosite, to je Bogu milo. Ta na to ste pozvani
jer i Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer
da idete stopama njegovim. On koji grijeha ne
učini nit mu usta prijeveru izustiše; on koji na
uvredu nije uvredom uzvraćao i mučen nije
prijetio, prepuštajući to Sucu pravednom; on
koji u tijelu svom grijeha naše ponese na drvo
da umrijevši grijesima pravednosti živimo; on
čijom se modricom izliječiste. Doista, poput
ovaca lutaste, ali se sada obratiste k pastiru i
čuvaru duša svojih.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 10,14

Ja sam pastir dobri, govori Gospodin;
ja poznajem ovce svoje i mene poznaju moje.

Evanđelje Iv 10,1-10

Ja sam vrata ovcama.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus: »Zaista, zaista,
kažem vam: tko god u ovčinjak ne ulazi na
vrata, nego negdje drugdje preskače, kradljiva-
c je i razbojnik. A tko na vrata ulazi, pastir
je ovaca. Tome vratar otvara i ovce slušaju

William Dyce,
Isus – Dobri Pastir, 1857. – 1859.

PRIČESNA PJESMA

Uskrsnu Pastir dobri
koji život svoj položi
za svoje ovce, aleluja.

POPRIČESNA MOLITVA

Pastiru dobri, pogledaj
svoje stado otkupljeno
dragocjenom krvlju
tvoga Sina i vodi ga na
svoje vječne pašnjake.
Po Kristu.

njegov glas. On ovce svoje zove imenom pa ih izvodi. A kad sve svoje izvede, pred njima ide i ovce idu za njim jer poznaju njegov glas. Za tuđincem, dakako, ne idu, već bježe od njega jer tuđinčeva glasa ne poznaju.« Isus im kaza tu poredbu, ali oni ne razumješe što im htjede time kazati. Stoga im Isus ponovno reče: »Zaista, zaista, kažem vam: ja sam vrata ovčama. Svi koji dođoše prije mene, kradljivci su i razbojnici; ali ih ovce ne poslušашe. Ja sam vrata. Kroza me tko uđe, spasit će se: i ulazit će i izlaziti i pašu nalaziti. Kradljivac dolazi samo da ukrade, zakolje i pogubi. Ja dođoh da život imaju, u izobilju da ga imaju.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	99	Puna je zemlja
ili	558.1 i 5	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	str. 40	Gospodin je pastir moj
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	543	Uskrsnu Pastir dobri
	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	XXIV	Jubilejski himan
Završna:	859.1, 3 i 4	Spasitelju dobri Isukrste

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, potrebiti Kristova pastirskoga glasa da nas vodi putem spasenja, umirimo svoje unutarnje nemire ovozemnih kretanja te se puni povjerenja utecimo vječnome Ocu ovim prošnjama:

1. Tvoj nam je Sin svojim predanjem otvorio vrata spasenja. Daruj vjernima svoje Crkve milost Kristove blizine i čežnju da ga neprestano slijede, molimo te.
2. Papa Lav XIV. predano vrši pastirsku službu vodstva katoličke Crkve. Zaogrni ga svojom neizmjernom ljubavlju i nježnošću te neprestano jačaj svojim Duhom, molimo te.
3. Biskupi i svećenici brinu o vjernome stadu. Budi im neiscrpno vrelo u nastojanju da ne izgube nijednu povjerenu dušu, već i zalutale privedu tvome vjernome stadu, molimo te.
4. Redovnici i redovnice neprestano rade za dobrobit svih ljudi. Blagoslovi svaki njihov trud i tišinu usrdne molitve koja dopire do tvoga prijestolja, molimo te.
5. Mnogi su pastiri naše Crkve za života neumorno brinuli o svome stadu. Iskaži im svoju beskrajnu ljubav te ih uvedi u vječno zajedništvo s Dobrim Pastirom, molimo te.

Vječni Oče, želimo osjetiti sigurnost i zaštitu tvoje dobrote i ljubavi koju si nam darovao u blizini Dobroga Pastira. Poslušaj i usliši ove naše prošnje te nas zaogrni svojim prisustvom u našem svakodnevnom življenju svete vjere. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Prepoznati glas Dobroga Pastira

U mnoštvu slika koje se nalaze svuda oko nas danas, teško je govoriti slikovitim govorom koji bi ostavljao tako snažan utisak na slušatelje kao što je to bilo u nekim ranijim vremenima. Tako u današnjem vremenu i u suvremenom društvu digitalizacije drevna slika pastira i stada ne znači baš mnogo kao što je to nekoć značila. Vratimo li se u prošlost, onda uočavamo da je slika pastira i stada, pogotovo u Isusovo vrijeme, imala daleko snažnije značenje negoli što to ima u današnjem svijetu. Međutim, ipak ta drevna slika ima i nama danas što poručiti za naš svakodnevni život. Razmotrimo stoga zajedno što nam ova slika danas poručuje.

Evandeoski odlomak koji čitamo na četvrtu vazmenu nedjelju dio je desetoga poglavlja Ivanova evanđelja u kojem se govori o pastiru. Čak štoviše, prema Ivanovim zapisima, Isus sebe poistovjećuje s Dobrim Pastirom te je stoga ovdje posebno izražena uloga Dobroga Pastira. U tom kontekstu evanđelist Ivan ističe i naglašava dva ključna elementa koja ćemo ovdje izdvojiti iz navedenoga poglavlja, a to su: vrata ovcama i Dobri Pastir. Naime, Isus se ovdje objavljuje kao Dobri Pastir, ali i kao onaj koji je vrata ovcama. Stoga su ova dva simbola, pastir i vrata, na poseban način istaknuta kao elementi pomoću kojih Isus na slikovit način prenosi svoju poruku. Prizori su to iz svakodnevnog života kojima se Isus služi kako bi što bolje i što jasnije prenio sadržaj svoga nauka. Međutim, iako Isus govori slikovito služeći se prizorom iz svakodnevnog života koji je bio dobro poznat njegovim suvremenicima, ipak primjećujemo da Isusa nisu dovoljno dobro razumjeli. Stoga on nastavlja govoriti još jasnije i izričitije te direktno naglašava: »ja sam vrata ovcama« (Iv 10,7), »ja sam Pastir Dobri« (Iv 10,11).

»Ja sam vrata ovcama« (Iv 10,7)

Dobro je poznato što u svakodnevnom životu znače vrata. Zid bez vrata značio bi prepreku, ali vrata su prolaz. Kroz njih se prolazi, odnosno ulazi u određeni prostor ili pak izlazi iz određenog prostora. Ući kroz vrata znači biti u zaštićenom i sigurnom prostoru, a izići iz toga prostora znači biti nesiguran i nezaštićen, znači izložiti se opasnostima i rizicima koje vrebaju na otvorenom prostoru.

Upravo Isus za sebe kaže: »ja sam vrata« (Iv 10,9). Prisjetimo se da je u njegovo vrijeme pastir bio onaj koji je živio sa stadom i za stado, često puta je i svoj život izlagao opasnosti ne bi li zaštitio stado te je pazio da sve ovce prođu kroz vrata i uđu u sigurni prostor. Svojom nesebičnom brigom za stado pastir je pokazivao svoju povezanost sa stadom i svoju predanost stada. Upravo ovu sliku ima Isus pred sobom kada govori za sebe da je on Dobri Pastir i vrata ovcama.

Zanimljivo je ovdje uočiti da Isus najprije postavlja određenu granicu, odnosno najprije progovara da je on vrata ovcama (usp. Iv 10,7-10), a tek nakon toga govori da je Dobri Pastir (usp. Iv 10,11-18). Biti vrata znači graničiti, biti na prijelazu i na granici između onog unutarnjeg i vanjskog. Ući na vrata znači biti u unutarnjem prostoru koji je zaštićen i siguran. Onaj tko prođe kroz vrata ulazi u blizinu Dobroga Pastira, on je na sigurnom, on je zaštićen, u sigurnim je rukama.

Nadalje, današnji evandeoski odlomak stavlja pred nas i usporedbu pastira koji prolazi kroz vrata i kradljivca koji ne prolazi kroz vrata nego traži nekakve drugačije, alternativne puteve i prolaskе. Dok je pastir dobronamjeran i služi stada, kradljivac samo gleda svoju korisnost kako da pogubi stado. Tako pastir zapravo ulijeva sigurnost za stado, a zadaća pastira i jest

da stado bude na sigurnom i da bude zaštićeno. To je ujedno ono što ulijeva i povjerenje stada prema pastiru.

Isus, koji je Dobri Pastir je i vrata kroz koja se prolazi. Vrata su to koja vode prema spasenju. On je onaj put spasenja, onaj koji daruje život u izobilju i po kome se dolazi do spasenja. On ustrajno i neumorno vrši svoje spasiteljsko poslanje i tu svoju spasiteljsku ulogu približava nam upravo slikom o Dobrom Pastiru.

Osim toga, Isus koji je Dobri Pastir ukazuje na važnost osobnoga pristupa. Kao što pastir poznaje svoje stado i svoje ovce tako i Isus pristupa svakome osobno, svakoga poznaje i sa svakim ima strpljenja. Svatko mu je jednako vrijedan. Kao što pastir traži izgublenu ovcu nadajući se da će je pronaći i vratiti je na pravi put, tako Isus ide za svakim koji skrene sa pravoga puta i koji odluta od njega. Isus ne odstaje ni od koga, traži one koji su izgubljeni i strpljivo ih poziva i čeka da se vrate na pravi put. Upravo on je taj put prema nebeskom Ocu. On je onaj koji jamči sigurnost za svoje stado koje mu je povjereno kao Dobrome Pastiru.

Eastman Johnson, *Gospodin je pastir moj*, 1863.

Prolaz kroz vrata

Proći kroz vrata znači otvoriti prostor za komunikaciju s Dobrim Pastirom i biti u blizini Dobroga Pastira. Vrata su ujedno i poziv koji je upućen svima da prođu kroz njih, da vide što je s druge strane. Isus koji za sebe kaže da je vrata nudi svakom čovjeku mogućnost prolaska kroz ta vrata, a prolaskom kroz vrata nudi život u izobilju. Na svakome čovjeku je da odluči hoće li kroz ta vrata zakoračiti i proći. Onaj tko prođe kroz vrata neće više lutati, on je zaštićen i nalazi se na sigurnom. Isus je vrata koja su uvijek otvorena za svakoga. Samo je pitanje želimo li proći kroz ta vrata

i želimo li biti u blizini Dobroga Pastira koji nas štiti i čuva i koji se brine za nas.

Vrata su i mjesto komunikacije između onog unutarnjeg i vanjskog prostora, a komunikacija nas vjernika s Bogom je posebno izražena kroz naše molitve. Upravo današnji dan je izvrsna prigoda za realizaciju te komunikacije s Bogom. Danas, kada je svjetski dan molitve za duhovna zvanja pozvani smo na osobit način moliti za duhovna zvanja, za nove svećenike, redovnike i redovnice, za pastire koji će nas voditi na putu prema Bogu i to upravo po uzoru na Isusa Dobroga Pastira.

Antun Japundžić

Peta vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Pjevajte Gospodinu
pjesmu novu, jer učini
djela čudesna, pred
poganima pravednost
objavi, aleluja!
Ps 98, 1-2

ZBORNA MOLITVA

Bože, od tebe nam je
spasenje i posinjenje.
Pogledaj svoje sinove i kćeri
koji u Krista vjeruju: udijeli
im pravu slobodu i vječnu
baštinu. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Bože, ova je žrtva časna
razmjena darova, kojom nas
činiš dionicima božanske
naravi: daj da tu stvarnost
spoznamo i životom
iskusimo. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 6, 1-7

Izabraše sedam muževa punih Duha Svetoga.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane, kako se broj učenika množio, Židovi grčkog jezika stadoše mrmljati protiv domaćih Židova što se u svagdanjem služanju zanemaruju njihove udovice. Dvanaestorica nato sazvaše mnoštvo učenika i rekoše: »Nije pravo da mi napustimo riječ Božju da bismo služili kod stolova. De pronađite, braćo, između sebe sedam muževa na dobru glasu, punih Duha i mudrosti. Njih ćemo postaviti nad ovom službom, a mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju riječi.« Prijedlog se svidje svemu mnoštvu pa izabraše Stjepana, muža puna vjere i Duha Svetoga, zatim Filipa, Prohora, Nikanora, Timona, Parmenu te antiohijskog pridošlicu Nikolu. Njih postave pred apostole, a oni pomolivši se, polože na njih ruke. I riječ je Božja rasla, uvelike se množio broj učenika u Jeruzalemu i veliko je mnoštvo svećenika prihvaćalo vjeru.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 33, 1-2.4-5.18-19

Pripjev: Neka dobrota tvoja, Gospodine,
bude nad nama, kao što se u tebe
uzdamo!

Pravednici, Gospodinu kličite!

Hvaliti ga pristoji se čestitima.

Slavite Gospodina na harfi,

na liri od deset žica veličajte njega!

Jer prava je riječ Gospodnja
i vjernost su sva djela njegova.

On ljubi pravdu i pravo:

puna je zemlja dobrote Gospodnje.

Evo, oko je Gospodnje nad onima koji ga se boje, nad onima koji se uzdaju u milost njegovu: da im od smrti život spasi, da ih hrani u danima gladi.

Drugo čitanje 1Pt 2, 4-9

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola
Ljubljeni: Pristupite Gospodinu, kamenu živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu. Stoga stoji u Pismu: Evo postavljam na Sionu kamen odabrani, dragocjeni kamen ugaoni: Tko u nj vjeruje, ne, neće se postidjeti. Vama dakle koji vjerujete – čast! A onima koji ne vjeruju – kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni i kamen spoticanja, stijena posrtanja; oni se o nj spotiču, neposlušni riječi, za što su i određeni. A vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 14, 6

Ja sam put i istina i život, govori Gospodin; nitko ne dolazi Ocu osim po meni.

Evanđelje Iv 14, 1-12

Ja sam put i istina i život.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U domu Oca mojega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam

Peter Paul Rubens,
Apostol Filip, oko 1611.

PRIČESNA PJESMA

Ja sam pravi trs,
vi loze, govori Gospodin:
tko ostaje u meni
i ja u njemu, taj donosi
mnogo roda, aleluja!
Iv 15, 1,5

POPRIČESNA MOLITVA

Budi, Gospodine, uza svoj
narod. Nahratio si nas
nebeskim otajstvima:
daj da iz stare grešnosti
prijedemo u novi život.
Po Kristu.

rekao: 'Idem pripremiti vam mjesto'? Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja. A kamo ja odlazim, znate put.« Reče mu Toma: »Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?« Odgovori mu Isus: »Ja sam put i istina i život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni. Da ste upoznali mene, i Oca biste moga upoznali. Od sada ga i poznajete i vidjeli ste ga.« Kaže mu Filip: »Gospodine, pokaži nam Oca i dosta nam je!« Nato će mu Isus: »Filipe, toliko sam vremena s vama i još me ne poznas?« »Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako ti onda kažeš: 'Pokaži nam Oca'? Ne vjeruješ li da sam ja u Ocu i Otac u meni? Riječi koje vam govorim, od sebe ne govorim: Otac koji prebiva u meni čini djela svoja. Vjerujte mi: ja sam u Ocu i Otac u meni. Ako ne inače, zbog samih djela vjerujte. Zaista, zaista, kažem vam: Tko vjeruje u mene, činit će djela koja ja činim; i veća će od njih činiti jer ja odlazim Ocu.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.3	Pjevajte Gospodinu ili	XIX	Radujte se kršćani
Otpjevni psalam:	ŽV 2/2008	Neka dobrota tvoja		
Prinosna:	XVI	Nosimo dare ili	XX ili 853	Isus usta slavni
Pričesna:	ŽV 7/2022	Kruše života		
	547	Uskrsnim nam ovim danom		
	242	O sveta gozbo		
Završna:	XX ili 853	Isus usta slavni		

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, s potpunim pouzdanjem u sigurnost Božjeg prisustva u našim životima i nadom u konačnu pobjedu njegovog kraljevstva, utecimo se vječnome Ocu iskrenim prošnjama:

1. Sveta Crkva nositeljica je nade u konačnu pobjedu Istine. Učvrsti je u vjeri i daj da uvijek iznova naglašava snagu i potrebu pouzdanja u Kristov nauk, molimo te.
2. Papa, biskupi i svećenici pozivaju nas na snažnu vjeru u Očinsku providnost. Daj da iz njihovog poslanja uvijek izvire Kristov mir koji utišava nemir malovjernosti i straha, molimo te.
3. Đakoni diljem svijeta poslužuju oko tvog oltara i pomažu u raznim potrebama svete Crkve. Blagoslovi njihov trud te ih obdari svim potrebnim milostima za dostojno vršenje službe, molimo te.
4. Svjetski nemiri i ratovi mnogim narodima donose bol i patnju. Hrabri ih svojom blizinom te im udijeli toliko potrebnu nadu u pobjedu dobra nad zlom, molimo te.
5. U ovome životu neprestano se trsimo pronaći pravi put. Daj da u Kristu pronađemo istinski smisao života i konačan smiraj naših duša, molimo te.

Vječni Oče, izrekli smo ti ove naše prošnje u vjeri da ćeš ih uslišiti. Daj da nas Kristovo uskrsnuće danomice podsjeća da ne skrenemo s puta spasenja kako bi tvoja istinska ljubav prema nama zaživjela u vječnom zajedništvu s tobom.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Između nemira i uskrsnuća: gdje optimizam umire, a nada se rađa

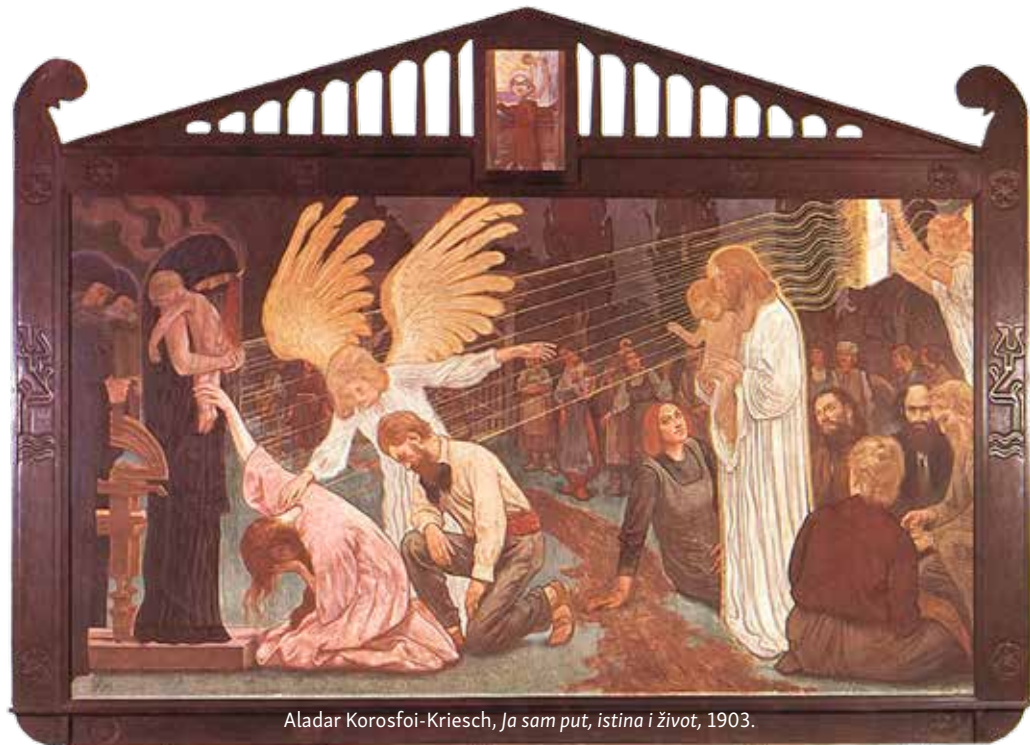
U središtu današnjeg Evanđelja odjekuje Isusov imperativ: »Neka se ne uznemiruje srce vaše!« Ove riječi pogađaju izravno naš ljudski nemir. Međutim, Isus nam ovdje ne nudi jeftini optimizam, nego konkretnu nadu. Iako se često u svakodnevnom govoru koriste kao sinonimi, optimizam i nada nisu isto. Optimizam je stvar našeg karaktera, povoljnih okolnosti ili statističke vjerojatnosti. Optimizam kaže: »Bit će dobro, nekako će se riješiti.« Ali što kada ne bude dobro? Tu optimizam puca i pretvara se u očaj. Kršćanska nada je nešto posve drugo. Ona ne kaže: »Sve će ispasti kako si ti zamislio«, nego kaže: »Bog je tu.« Ona nije uvjerenje da će nešto dobro završiti, nego sigurnost da nešto ima smisla, bez obzira na to kako završilo. Nada nije usidrena u očitu stvarnost ili moguću pretpostavku, ona je usidrena u Nebo – povezuje ljudski nemir i sigurnost povjerenja u Boga.

Nemir je stvarnost koja prati čovjek i Crkvu od samih početaka. Prvo čitanje iz Djela apostolskih pokazuje kao je nemir prisutan i u prvoj Crkvi: mrmljanje, nepravda prema udovicama, podjele. Da su apostoli bili samo optimisti, rekli bi: »Proći će to, strpите se.« Međutim, oni su ljudi nade koja se ne boji suočiti s neredom. Oni uvode službu đakonata jer vjeruju da Uskrsli Gospodin djeluje kroz red i ljubav. Njihov optimizam bio bi poljuljan krizom, ali njihova nada raste kroz nju. Zato tekst završava pobjedonosno: »I riječ je Božja rasla.« Nada pretvara nemir u strukturu služenja.

Svakako se postavlja pitanje što je nemir? Je li to samo nedostatak tišine ili užurban raspored. Nemir je više od toga, on je dubinsko stanje duše koje nastaje u procjepu između onoga što jesmo i onoga što želimo biti, ili onoga što imamo i onoga

što se bojimo izgubiti. Učenici u evanđelju pokazuju egzistencijalni nemir. Isus odlazi i time se njihova sigurnost ruši. Taj nemir je slika krika suvremenog čovjeka koji shvaća da ne vlada vlastitim životom, vremenom ni smrću. On je strah od praznine i gubitka smisla. Ovo je nemir oslonjen na optimizam, vjeru u dobre okolnosti, a okolnosti se mijenjanju. Postoji nemir u odnosima, tzv. relacijski nemir. Djela apostolska pokazuju nemir koji nastaje u zajednici, a to je »mrmljanje.« Ovaj nemir nastaje iz osjećaja ugroženosti. To je nemir srca koje je usmjereno na sebe, na usporedbu s drugima i na strah da ga drugi ugrožava. Kršćanska duhovnost govori i o »svetom nemiru«, onome o kojem sveti Augustin piše: »Nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi, Bože.« Taj nemir je zapravo pozitivan signal, dokaz da smo stvoreni za nešto veće od onoga što nam svijet nudi. Filipov vapaj: »Pokaži nam Oca i dosta nam je!«, vrhunac je tog nemira. To je priznanje da nam ništa materijalno ni prolazno nije dovoljno, da smo stvoreni za više.

U današnjem evanđelju učenici su u dubokom nemiru, jer Isus najavljuje odlazak, izdaju i mrak. Nemir je prostor njihova izbora, a Isus ih u tom prostoru suočava s razlikom između njihova poljuljanog optimizma i nadolazeće nade. Učenici su do tog trenutka bili optimisti i vjerovali su u pobjednički plan: Isus će sjesti na prijestolje, oni će biti s desne i lijeve, sve će »ispasti dobro.« No, sada taj plan propada, a gubitak tog ljudskog optimizma baca ih u tjeskobu. Toma, u tom mraku, postavlja pitanje koje izvire iz čiste tjeskobe: »Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?« On traži kartu, traži plan, traži jamstvo da će se stvari riješiti

Aladar Korosfoi-Kriesch, *Ja sam put, istina i život*, 1903.

po njegovu. Isus mu ne daje plan, nego mu daje Sebe. Odgovara mu: »Ja sam put i istina i život.« Tim riječima Isus definira pobjedu nade. Time poručuje nemir je tu, ja odlazim na križ, nemir je stvaran i stvari definitivno ne idu po vašem planu. Ali baš u tom nemiru vi birate: hoćete li potonuti u tjeskobu jer se vaša vizija budućnosti srušila, ili ćete kroz taj mrak pridružiti Uskrsnom koji jedini može reći »Ja sam Put.« Nada koju Isus nudi u Evanđelju nije obećanje da križa neće biti, nego obećanje da križ nije zadnja stanica. On ne utišava njihov nemir objašnjenjima, nego ga preobražava svojom Prisutnošću. Kada Filip zavapi: »Pokaži nam Oca«, Isus mu zapravo kaže: Gledaj u mene i vidjet ćeš da je Bog tu, usred tvoga nemira. To je trenutak u kojem tjeskoba prestaje biti ponor, a postaje most – most nade koji nas, preko Uskrsnuća, vodi u dom Oca gdje je stan već pripravljen.

Izgleda da je nemir prirodan suputnik ljudskoga života, ali on nikada ne smije biti njegova zadnja riječ. Ključna razlika između optimista i čovjeka nade krije se upravo u Uskrsnuću. Optimizam pokušava

utišati naš nemir uvjeravajući nas da će se svaki problem nekako riješiti i da će »sve biti dobro«, dok nada ne utišava nemir obećanjem lagodnosti, nego ga preobražava sviješću o prisutnom Bogu. Nada nas ne uljuljava u lažan mir i ne uvjerava nas da nemira nema, nego usred nemira potiče vjeru kako se usred oluje našeg života nalazi Bog. Nemir je, dakle, onaj presudan prostor u kojem svaki dan biramo: hoćemo li potonuti u tjeskobu jer stvari ne idu po našem planu – što je neizbježan poraz svakog optimizma – ili ćemo kroz taj isti nemir pružiti ruku Uskrsnom koji jedini ima autoritet reći: »Ja sam put, istina i život.« Upravo nam ta nada omogućuje da činimo ona »veća djela« o kojima Isus govori: da ljubimo usred mržnje, gradimo mir usred rata i svjedočimo radost usred žalosti. To je moguće samo zato što grob nije kraj, a smrt nema zadnju riječ. Nada koja ne postiduje u vremenu nemira ne vodi nas prema autosugestiji »sve će biti dobro«, nego potiče svijest da je Bog tu, usred nemira, da je Put otvoren i da je Isus uskrsnuo!

Daniel Patafta

Šesta vazmena nedjelja

ULAZNA PJESMA

Ugodnu vijest
oglašujte, neka se čuje,
objavljujte do nakraj
zemlje: Gospodin
izbavi narod svoj,
aleluja! (usp. Iz 48,20)

ZBORNA MOLITVA

Udijeli nam, svemogućí Bože,
neoslabljenim zanosom slaviti
ove dane u čast uskrslom
Gospodinu, da Kristov spomen
bude djelatan u našem životu i
radu. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek se s
prinosom ove žrtve vine k
tebi i naša molitva. Očisti
nas svojom milošću i uskladi
nam srce s otajstvima tvoje
velike ljubavi. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ako me ljubite, zapovijedi
moje čuvajte, govori
Gospodin. I ja ću moliti Oca,
i on će vam dati drugoga
Branitelja, da bude s vama
zauvijek, aleluja. (Iv 14,15-16)

Prvo čitanje Dj 8,5-8.14-17

Polagahu ruke na njih i oni primahu Duha Svetoga.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Filip siđe u grad samarijski i stade im propovijedati Krista. Mnoštvo je jednodušno prihvaćalo što je Filip govorio slušajući ga i gledajući znamenja koja je činio. Doista, iz mnogih su opsjednutih izlazili nečisti duhovi vičući iza glasa, a ozdravljali su i mnogi uzeti i hromi. Nasta tako velika radost u onome gradu.

Kad su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija prigrlila riječ Božju, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni siđoše i pomoliše se za njih da bi primili Duha Svetoga. Jer još ni na koga od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada polagahu ruke na njih i oni primahu Duha Svetoga.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 66,1-3a.4-7a.16.20

Pripjev: Kliči Bogu, sva zemljo.

Kliči Bogu, sva zemljo, opjevaj slavu imena njegova, podaj mu hvalu dostojnu. Recite Bogu: »Kako su potresna djela tvoja!«

»Sva zemlja nek ti se klanja i nek ti pjeva, neka pjeva tvom imenu!« Dođite i gledajte djela Božja: čuda učini među sinovima ljudskim.

On pretvori more u zemlju suhu te rijeku pregaziše. Stoga se njemu radujmo! Dovijeka vlada jakošću svojom.

Dođite, počujte, svi koji se Boga bojite, pripovjedit ću što učini duši mojoj! Blagoslovljen Bog koji mi molitvu ne odbi, naklonosti ne odvraća od mene!

Drugo čitanje 1Pt 3,15-18

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola

Ljubljeni:

Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim, te budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama, ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju vaš dobar život u Kristu, upravo onim budu postidiđeni za što vas potvaraju.

Ta uspješnije je trpjeti, ako je to Božja volja, čineći dobro, nego čineći zlo.

Doista, i Krist jednom za grijeh umrije, pravedan za nepravedne, da vas privede k Bogu – ubijen dođuše u tijelu, ali oživljen u duhu.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 14,23

Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ, govori Gospodin, i Otac će moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći.

Evanđelje Iv 14,15-21

Ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati. I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha Istine, kojega svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje. Vi ga poznajete jer kod vas ostaje i u vama je. Neću vas ostaviti kao siročad; doći ću k vama. Još malo i svijet me više

Tiziano Vecellio,
Duh Sveti, 1545.

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, ti nas Kristovim uskrsnućem obnavljaš za vječni život. Umnoži u nama plod vazmenog otajstva i ulij nam u srce snagu ove spasonosne hrane. Po Kristu.

MOLITVA VJERNIKA

Da bismo bili dostojni primati obilje darova koje nam Bog svakodnevno daruje po svome Svetome Duhu, skrušimo se i u svoj poniznosti zamolimo nebeskog Oca da usliši naše molitve:

1. Kristovo otajstvo očitovano je vjernima po Božjem Duhu. Daj da Duh Sveti vodi Crkvu u ispunjenju kršćanske ljubavi koja se očituje u razumijevanju i prihvaćanju Istine, molimo te.
2. Svećenici nam svakodnevno razlažu Božju Riječ. Daj da je tumače sa svom strpljivošću i blagošću kako bi svaka duša po njoj mogla spoznati snagu tvoje ljubavi, molimo te.
3. Mnogi te narodi još uvijek traže i žedaju da te spoznaju. Sve one, koji svijetom hrabro pronose tvoj nauk, nadahnjui svojim Duhom, da njihovo svjedočanstvo urodi plodovima za vječnost, molimo te.
4. Danas s radošću slavimo Majčin dan. Nada-sve čuvaj i svojom ljubavlju obavij sve naše majke koje, u tišini svojih domova, živate nesebično daruju za odgoj mladih naraštaja, molimo te.
5. Vršenje Kristovih zapovijedi priprema nas za vječnost. Svim pokojnima udijeli obilje nebeskih dobara za svaku pravednost koju su vršili u ovozemnom životu, molimo te.

Nebeski Oče, zahvaljujemo ti na svakoj uslišanoj molitvi. Daj da ostanemo otvorena srca i uma za djelovanje tvoga Duha da neumorno vršimo svete zapovijedi te tako svjedočimo istinsku vjernost tvome Sinu, po kome si nam darovao vječno spasenje.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

neće vidjeti, no vi ćete me vidjeti jer ja živim i vi ćete živjeti. U onaj ćete dan spoznati da sam ja u Ocu svom i vi u meni i ja u vama. Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi; a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	XXI	Na nebu zora rudi
ili	556	Krist iz groba ustade
Otpjevni psalam:	530 ili 131	Kliči Bogu, zemljo sva
Prinosna:	239	Danas Isus
ili	XIV	Evo nas, Oče
Pričesna:	557	Pjevaj hvale Magdaleno
	548	Već zora rumen prosipa
	260	O da bude
Završna:	555.4 i 5	Ko cio raj mu srce sja

Novi poredak Duha

Sići u grad, šireći radost u Duhu

Oduševljen uskrsnim događajem, Filip silazi u grad samarijski. Tako svjedoči odlomak iz Djela apostolskih koji slušamo kao prvo čitanje u današnjem euharistijskom slavlju. Iako se to izrijekom ne kaže u tekstu, za pretpostaviti je da je sišao iz Jeruzalema. Taj se grad u ovome kontekstu može zamisliti kao nešto uzvišeno iz čega se širi radosna vijest o uskrsnuću Gospodina Isusa. Doista, Jeruzalem, od mjesta patnje, postaje mjesto oduševljenja, nove snage i novoga poretka stvarnosti. U duhovnom bi se smislu to svakako trebalo uočiti kao važna pouka za kršćanski život. S Kristom je promjena moguća i u onim aspektima života koji se ponekad gotovo isključivo doživljavaju kao područja patnje.

Filip sav oduševljen i prožet Duhom Svetim naviješta radosnu vijest i čini čudejna djela. Slična radost naroda zbog susreta s Bogom i zbog njegovim čudesnih djela već odjekuje riječima Psalma 66: »Kliči Bogu, sva zemljo!« Filip je očito već snažno doživio uskrsnu promjenu. On postaje primjer kršćanina koji radost vijesti ne zadržava za sebe, već je neumorno svjedoči. U tome je trajni primjer svima. Kršćani su u svijetu bitno pozvani svjedočiti. Bez toga kršćanski život nije i ne može biti potpun.

Ipak, za razliku od Filipa, zajednica kojoj svjedoči u malo je drukčijem položaju. Iako svjedoči preobražavajućim djelima, zajednica tek mora primiti Duha Svetoga. Upravo o tome svjedoči drugi dio teksta navedenog odlomka. Tako postaje jasno da s događajem Duhova, kojega se očito pretpostavlja, nastupa nešto sasvim novo; jedna nova etapa povijesti koju se ponekad naziva vrijeme Crkve kao vrijeme Duha Svetoga. Filipovo djelovanje očito smjera tome. Svjedočenje i oduševljavanje zajednice snagom Kristova uskrsnuća očito smjera uključivanju osoba u novi poredak življenja i djelovanja koji Duh Sveti omogućuje u životima onih koji ga primaju.

Obrazlagati nadu u Kristovu pobjedu

Najavljeni novi poredak Duha podrazumijeva kao neizostavan element i ono što se u Prvoj Petrovoj poslanici naziva: »...obrazloženje nade koja je u vama« (1Pt 3,15). Duhovna stvarnost za kršćane nije neka neodređena stvarnost. Poput Isusa i kršćani bi trebali biti sposobni obrazlagati razloge nade, a s time i same vjere. Duh Sveti je u tome očito ključan čimbenik, no, ljudska suradnja s njim nije ništa manje važna. Za zapitati se je nije li upravo obrazlaganje vjere kao takve danas osobito problematična stvarnost i to za vrlo veliki dio Kristovih učenika? To nije izazov samo danas, ali je danas to očito osobito kompliciran problem. Moglo bi se navoditi puno detalja toga problema, ali naglasimo samo onaj koji se tiče pokušaja suprotstavljanja duhovnog i razumskog. Kršćanska vjera nikad ne isključuje razum; ona ga obogaćuje. Autentično duhovno iskustvo uvijek je prožeto i s odgovornim naporima razuma prosvjetelnog vjerom da, koliko je moguće, obrazloži i učini i razumski privlačnim razloge vjere. I to je neizostavni dio kršćanskog svjedočenja.

Branitelj koji ostaje blizu zauvijek

Isus jasno naviješta dolazak Branitelja. Kroz njegovo će se djelovanje aktualizirati Kristovo otajstvo u životima konkretnih ljudi koji pođu za njim. Branitelj će trajno ostati s učenicima. Stoga postaju razumljive Kristove riječi da učenike *neće ostaviti kao siročad* (Iv 14,18). Duh Sveti zalog je i ključni čimbenik iskustva i razumijevanja Kristova otajstva sa strane učenika. Tek u njemu oni će moći razumjeti da je *Sin u Ocu i oni u Sinu i Sin u njima* (Iv 14,20). Drugim riječima, učenici će tek u snazi Duha moći iskusiti i dovoljno razumjeti važnost zajedništva s Bogom u Kristu.

I ovdje iznova postaje važno uočavanje nekih bitnih aspekata kršćanskog duhovnog iskustva. Naime, Duh Sveti učenike će upućivati u novi poredak stvarnosti koji podrazu-

Bernard van Orley, *Duh Sveti*, 1520. – 1530.

mijeva čuvanje Kristovih zapovijedi. Upravo to proizlazi iz Isusovih riječi s početka i s kraja današnjeg odlomka evanđelja po Ivanu. Duh Sveti neće djelovati na način koji nema veze s Isusom, već upravo suprotno. On trajno oživotvoruje Kristov poziv na življenje onoga što je Isus živio i naviještao, a ključ i vrhunac njegovih zapovijedi je ljubav po uzoru na njegovu. Upravo bi to trebao biti glavni motiv i za ostvarivanje svih drugih zapovijedi kršćanskog pogleda na stvarnost. Zapravo, življenje svih drugih zapovijedi vrhunac ponovno dostiže u ljubavi. Djelovanje Duha uvijek je dakle djelovanje u vidu ostvarivanja kršćanske ljubavi i zato sve što bi se protivilo njoj u

konačnici ne bi bilo u skladu s djelovanjem Duha. On je naime savršena sila ljubavi.

Za konkretni kršćanski život i svjedočenje važno je uočiti dvostruko značenje gornjih tvrdnji. S jedne strane, djelovanje Duha potiče na radikalnu ljubav kakvu je Krist jasno posvjedočio i ostavio kao zalog učenicima. S druge se strane jasno uočava i odgovornost i zahtjevnost kršćanske ljubavi u okvirima nesavršene i grešne ljudske egzistencije. Djelovanje Duha stoga nije izvor ni nereda ni neodređenosti. Kršćanska ljubav nošena njime ima lice i upornosti i odgovornosti, ali ponajprije odsijeva milosrđem, prihvaćanjem, razumijevanjem i otvorenošću na suradnju i napredak u istinskom dobru.

Nikola Vranješ

Gospodin je pastir moj

Otpjevni psalam za IV. vazmenu nedjelju

Sebastijan Golenić

Ant.

Go - spo - din je pa - stir moj, a - le - lu - - - - ja!

Ps 23, 1-3a.3b-4.5.6

1. Go - spodin je	pa - stir moj:	ni u čem ja	ne o - sku - dije - vam:
na poljanama	ze - le - nim	on mi	da - je od - mo - ra.
Na vrutke me tihane	vo - di	i krijepi	du - šu mo - ju.
2. Sta - zama pravim on me	u - prav - lja	radi i - - me - na	svo - je - ga.
Pa da mi je i dolinom smrti	pro - ci,	zla se ne bojim, jer ti si	sa mnom.
Tvoj štap i palica	tvo - ja	utje - - - ha su	me - ni.
3. Tr - pezu preda mnom	pro - sti - reš	na oči dušma - ni - ma	mo - jim.
U - ljem mi glavu	ma - žeš,	čša se	mo - ja pre - lije - va.
4. Do - brota i milost pratit će	me - ne	sve dane ži - vo - ta	mo - ga.
U Gospodnjem ću Domu pre - bi - va - ti	kroz	da - ne	mno - ge.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji